

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave Brannteknikk

ING3037

Predefinert informasjon

Startdato:	30-04-2018 19:55	Termin:	2018 VÅR
Sluttdato:	09-05-2018 12:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave med muntlig presentasjon/eksaminasjon		
SIS-kode:	203 ING3037 1 PRO-1 2018 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Navn:	Rebecca Innvær
Kandidatnr.:	22
HVL-id:	138515@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Tittel *: Kartlegging av kommunens arbeid med brannsikkerhet i kommunale boliger

Tro- og loverklæring *: Ja **Inneholder besvarelsen Nei**
konfidensiell materiale?:

Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert oppgavetittelen
på norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	B09
Gruppenummer:	2
Andre medlemmer i gruppen:	Astrid Vestbø

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Kartlegging av kommunens arbeid med brannsikkerhet i kommunale boliger

Bachelorprosjekt utført ved

Høgskulen på Vestlandet – Avd. Haugesund

Studie for ingeniørfag

Studieretning: Brann

Av: Rebecca Innvær
Astrid Vestbø

Kand.nr. 22
Kand.nr. 3

BACHELORPROSJEKT

Studentenes navn: Rebecca Innvær og Astrid Vestbø

Linje & studieretning: Branningeniør

Oppgavens tittel: Kartlegging av kommunens arbeid med brannsikkerhet i kommunale boliger

Oppgavetekst:

Regjeringen oppnevnte 17. desember 2010 et offentlig utvalg for å gjennomgå brannsikkerheten til de særskilte risikogruppene. Hovedformålet er å få en vurdering av mulige tiltak og virkemidler som kan bedre brannsikkerheten til de risikoutsatte gruppene, et viktig nøkkelord er forebygging. De fleste av brukerne av de kommunale boligene faller inn under risikoutsatte grupper og byr på utfordringer, som igjen øker brannrisikoen betydelig.

Oppgaven går ut på å kartlegge Haugesund kommunes brannsikkerhetsarbeid i forbindelse med de risikoutsatte gruppene i kommunale boliger. Hovedfokuset blir rolleavklaring mellom de forskjellige involverte enhetene, funksjoner i arbeidet med å redusere risikoen og konsekvensene ved en eventuell brann hos beboerne. Prosjektoppgaven skal identifisere sårbarhet i arbeidet med brannsikkerhet i kommunale boliger. Ut ifra kartleggingen skal det utarbeides en mal for sjekklister som skal benyttes til å registrere mangler og behov hos beboerne. Sjekklister vil være en del av kommunens internkontroll for forebyggende arbeid med beboerne, med fokus på risikoen for brann.

Endelig oppgave gitt: 28. februar 2018

Innleveringsfrist: Onsdag 9.mai 2018 kl. 12.00

Intern veileder: Ingunn Haraldseid

Ekstern veileder: Heidi Benedikte Nordtveit

Adresse ekstern veileder: Kirkegata 95

5528 Haugesund

Godkjent av studieansvarlig:

Dato:

12/9-18

Oppgavens tittel: Kartlegging av kommunens arbeid med brannsikkerhet i kommunale boliger		Rapportnummer:
Utført av: Rebecca Innvær, Astrid Vestbø		
Linje: Sikkerhet, Brannteknikk		Studieretning: Ingeniør
Gradering: Åpen	Innlevert dato: 03.05.2018	Veiledere: Ingunn Haraldseid, Høgskolen på Vestlandet Heidi Benedikte Nordtveit, Haugesund kommune

Ekstrakt:

Regjeringen oppnevnte 17. desember 2010 et offentlig utvalg for å gjennomgå brannsikkerheten til de særskilte risikogrupperne, hvor et viktig nøkkelord er forebygging. Mange som er bosatt i kommunale boliger faller inn under kategorien risikoutsatte grupper. Prosjektoppgaven kartlegger Haugesund kommunes brannsikkerhetsarbeid i forbindelse med de kommunale boligene. Gjennom identifikasjon av sårbarheten til kommunens brannsikkerhetsarbeid, er det valgt å kartlegge ansvarsområder og rollefordeling til forskjellige enheter i kommunen. Dette for å øke fokuset på brannsikkerhet. Kommunen har gjort nok for brannsikkerheten, når et kontinuerlig og tilstrekkelig brannsikkerhetsnivå opprettholdes. Resultatene fra kvalitative intervjuer har identifisert viktige utfordringer for effektivt arbeid med brannforebygging, på tvers av kommunen. Det er ikke et tydelig samarbeid mellom de forskjellige enhetene. Flere av enhetene i kommunen, anser ikke at de er lovpålagt et ansvar med tanke på brannforebygging. Felles for alle enhetene i kommunen, er å ivareta beboernes liv og helse. Dermed må alle enhetene forstå, at de som kommune har et felles ansvar for brannforebygging i de kommunale boligene. Videre for å redusere sannsynligheten og konsekvensen av brann i boligene, samt for å sikre beboernes og en eventuell tredjeparts sikkerhet, anbefales det å iverksette ytterligere tiltak (både organisatoriske- og tekniske).

Forord

Denne bacheloroppgaven symboliserer avslutningen på vår bachelorgrad i brannsikkerhet ved Høgskulen på Vestlandet, avdeling Haugesund. Det har vært tre lærerike år, som har gitt oss ny og spennende kunnskap.

Bacheloroppgaven utgjør 20 poeng, herunder 5 poeng for produkt-del, og er utført våren 2018. Arbeidet med oppgaven har vært lærerikt, og har gitt oss mer forståelse og kunnskap om arbeidet rundt brannsikkerheten i kommunale boliger.

Vi ønsker spesielt å rette en stor takk til vår eksterne veileder Heidi Benedikte Nordtveit fra Haugesund kommune for ypperlig engasjement, veiledning og for gode ideer. Ikke minst for måten hun har vært tilgjengelig på, tatt seg tid til å besvare spørsmål og stilt opp til jevnlige møter. I tillegg retter vi en stor takk til vår interne veileder Ingunn Haraldseid for god veiledning, gode innspill og ikke minst for konstruktive tilbakemeldinger.

Vi ønsker også å takke Monica Huseby fra Haugesund brannvesen, som har vist stor interesse for vår oppgave og stilt opp til intervju. Til slutt vil vi takke alle de andre som har tatt seg tid til å stille opp på intervju.

Haugesund, våren 2018

Rebecca Innvær & Astrid Vestbø

Sammendrag

Regjeringen oppnevnte 17. desember 2010 et offentlig utvalg for å gjennomgå brannsikkerheten til de særskilte risikogruppene, hvor et viktig nøkkelord er forebygging. Mange som er bosatt i kommunale boliger faller inn under kategorien risikoutsatte grupper. Prosjektoppgaven kartlegger Haugesund kommunes brannsikkerhetsarbeid i forbindelse med de kommunale boligene. Det har i en lengre periode vært begrenset fokus på brannsikkerhet i disse boligene. Gjennom identifikasjon av sårbarheten til kommunens brannsikkerhetsarbeid, er det valgt å kartlegge ansvarsområder og rollefordeling til forskjellige enheter i kommunen. Dette for å øke fokuset på brannsikkerhet.

Kommunen har gjort nok for brannsikkerheten, når et kontinuerlig og tilstrekkelig brannsikkerhetsnivå opprettholdes. Per i dag er brannsikkerhetsnivået i boligene i samsvar med lovverket. Resultatene fra kvalitative intervjuer har identifisert viktige utfordringer for effektivt arbeid med brannforebygging, på tvers av kommunen. Hærverk på utstyr og manglende rutiner for varsling av dette, har vært personavhengig og varierende fra enhet til enhet. Det er ikke et tydelig samarbeid mellom de forskjellige enhetene. Flere av enhetene i kommunen, anser ikke at de er lovpålagt et ansvar med tanke på brannforebygging. På grunnlag av dette føler de gjerne at de ikke har en rolle i henhold til brannsikkerhet. De skal likevel ha en delaktig rolle i arbeidet med brannforebygging, da de er en del av kommunen, og kommunen som helhet har et lovpålagt ansvar. Kommuneloven og forskrifter om brannforebygging generelt er for uspesifisert, og referer kun til at eier har ansvaret for brannsikkerheten. En forankring vil kunne pålegge og forplikte andre relevante enheter til å samarbeide, for å øke brannsikkerheten i de kommunale boligene. Det er viktig å forstå at det er et skille mellom overordnet ansvar og utførelse. Det vil derfor være behov for konkrete funksjonsbeskrivelser i forankringen, som fastsetter hvem som har ansvaret for hva og hvordan enhetene skal samarbeide på tvers. Per i dag, trekkes det frem at begrensede ressurser og økonomi er de viktigste hindringene for prioritering av brannsikkerhet hos beboerne. For å redusere sannsynligheten og konsekvensen av brann i boligene, samt for å sikre beboernes og en eventuell tredjeparts sikkerhet, anbefales det å iverksette ytterligere tiltak (både organisatoriske- og tekniske). Kommunikasjon og rutiner for rapportering er to av flere tiltak som er diskutert i dette prosjektet. Kommunen bør etablere bedre kommunikasjon og rutiner for rapportering, som igjen er de mest sentrale tiltakene med tanke på økt brannforebygging i de kommunale boligene. Det er viktig at dette ikke undervurderes, og arbeidet bør bygge på en felles forståelse og bevissthet om brannsikkerhet. For å kunne opprettholde et tilfredsstillende kontinuerlig sikkerhetsnivå i boligene, vil det være behov for et tverrfaglig samarbeid.

Felles for alle enhetene i kommunen, er å ivareta beboernes liv og helse. Dermed må alle enhetene forstå, at de som kommune har et felles ansvar for brannforebygging i de kommunale boligene.

Summary

On December 17, 2010, the government appointed a public committee to review the fire safety of vulnerable groups, where an important keyword is prevention. Several people who live in public housing falls under the category of vulnerable groups. The assignment evaluates Haugesund local government's fire safety work in connection with the public housing. The fire safety focus in these homes has been limited for a long time. Through identification of the vulnerability of the local government's fire safety, it has been chosen to evaluate responsibilities and roles of the different units in the local government. This to increase the focus on fire safety.

The local government has done enough for the fire safety, when a continuous and adequate fire safety level is maintained. The level of fire safety in the homes is currently in accordance with the legislation. The results of qualitative interviews have identified important challenges for the effective work with fire prevention, across the different departments in the local government. Reporting vandalism of equipment and missing fire safety equipment has varied from unit to unit, and are dependent on the person on shift. There is no clear collaboration between the different units. Several of the units in the local government, consider themselves as not legally responsible for fire prevention, and that they do not have a role in terms of fire safety. Nevertheless, they have a participatory role in the work of fire prevention, as they are part of the local government, and the local government as a whole has a statutory responsibility. The local government law and regulations on fire prevention in general are too unspecified, and only refer to owner's responsibility for fire safety. In order to increase fire safety, a foundation in the area of responsibility for every unit is needed. It is important to understand that there is a distinction between overall responsibility and execution. There will therefore be a need for concrete functional descriptions in the foundation, which determines who is responsible for what and how the units should work together. As of today, it is emphasized that limited resources and economics are the main obstacles to the priority of fire safety in the public housing. In order to reduce the likelihood and consequence of fire in the housing, as well as to ensure the safety of residents and any third parties, it is recommended to take further measures (both organizational and technical). Communications and routines for reporting are two of several measures discussed in this project. The local government should establish better communication and reporting procedures, which in turn are the most important measures in view of increased fire prevention in public housing. It is important that this is not underestimated, and the work should be based on shared understanding and awareness of fire safety. In order to maintain a satisfactory continuous level of security in the housing, there will be a need for interdisciplinary cooperation.

Common to all units in the local government is to take care of the residents lives and health. Thus, all units must understand that they as a part of the local government, have a shared responsibility for fire prevention in public housing.

Innholdsfortegnelse

Forord	iii
Sammendrag	iv
Summary	v
Begrepsavklaring	ix
1 Innledning	1
1.1 Bakgrunn og motivasjon	1
1.2 Problemstilling	2
1.3 Begrensninger	2
2 Teori	3
2.1 Risiko	3
2.1.1 ALARP	3
2.1.2 Risikomatrise	4
2.1.3 Bow-tie	5
2.1.4 Systematisk sikkerhetsarbeid	6
2.1.5 Sårbarhet	6
2.2 Rømnings teori	7
2.2.1 Aktive- og passive brannsikringstiltak	8
2.2.2 Risikoklasse	8
2.2.3 Menneskelige forhold	9
2.3 Risikoutsatte grupper	9
2.3.1 Rus og psykiatri	10
3 Kommunens ansvar og forebyggende plikter	11
3.1 Kommunens ansvar og oppgaver	11
3.2 Kommunens forebyggende plikter	11
3.3 Enhet for bolig, bygg og eiendom	13
3.3.1 Prosjektavdelingen	14
3.3.2 Drift av eiendommene	14
3.4 Enhet for rus og psykisk helse	14
3.4.1 Miljøarbeidertjeneste – Rusproblematikk og psykiatri	14
3.5 Hjemmetjenesten	15
3.6 Vedtakskontoret	15
3.7 IK-bygg	15
4 Metode	17
4.1 Litteraturstudie	17

4.2 Intervju.....	17
5 Resultat.....	19
5.1 Intervjuer	19
5.1.1 Driftsavdelingen	19
5.1.2 Enhet for rus og psykiatri	20
5.1.3 Haugesund brannvesen.....	21
5.1.4 Vedtakskontoret	22
5.1.5 Enhet for bolig, bygg og eiendom	22
5.1.6 Hjemmetjenesten	23
5.2 Analyse av intervju	24
6 Diskusjon.....	26
6.1 Ansvar og rolleavklaring	26
6.2 Tilsyn	29
6.3 Rapporteringssystemer	30
6.4 Kommunikasjon og møtegruppe	31
6.4.1 Kommunikasjon	31
6.4.2 Møtegruppe	32
6.5 Forankring	32
6.6 Oppgradering av bolig	33
6.7 Samling/søppel i boligene	36
6.8 Sjekkliste	37
6.9 Brannopplæring	38
6.10 Andre tiltak	38
6.10.1 Komfyrvakt	38
6.10.2 Brannhemmende- laken, spray og madrass	39
6.11 Tiltakenes sammenheng	39
7 Konklusjon	41
8 Referanser.....	43
9 Vedlegg	45

Figurliste

Figur 1: ALARP-prinsippet [4]	3
Figur 2: Risikomatrikse	4
Figur 3: Bow-tie modellen [7].....	5
Figur 4: Sammenheng mellom de ulike barrieretyperne	6
Figur 5: Rømningstid [10].....	7
Figur 6: Bow-tie med barrierer/tiltak	25

Tabelliste

Tabell 1: Tiltak som øker den tilgjengelige rømningstiden og reduserer den nødvendige rømningstiden.....	8
Tabell 2: Risikoklasser [11]	9
Tabell 3: Kommunen og eiers forebyggende plikter.....	12
Tabell 4: Matrise - Grad av sårbarhet.....	25

Begrepsavklaring

Begreper	Definisjon
ABA	Automatisk brannalarmanlegg.
ALARP	As Low As Reasonably Practicable.
Aktør	Person som opptrer/deltar.
Barriere	System eller handling som bidrar til å stoppe eller forhindre videre utvikling av en tilstand (i farlig retning).
BBE	Enhet for Bolig, Bygg og Eiendom.
DSB	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.
Geric	Geric er et omfattende elektronisk pasientjournalssystem, som benyttes i kommunal helse- og omsorgstjeneste.
IK-bygg	IK-bygg er et system som skal ivareta HMS-kravene (også kalt internkontrollkrav) for bygg i drift.
Intervjuguide	En «huskeliste» eller en oversikt over spørsmål til intervju.
Konsekvens	Mulige følger av en uønsket hendelse.
ROS-analyse	Risiko- og sårbarhetsanalyse.
Sannsynlighet	Brukes for å uttrykke hvor trolig en hendelse er og som et uttrykk for hvor ofte en hendelse opptrer.
Tverrfaglig samarbeid	Handler om at ulike yrkesgrupper med ulik kompetanse samarbeider med å løse oppgaver.
Uønsket hendelser	Hendelse som kan medføre skade på mennesker, miljø og materielle verdier.

1 Innledning

Innledningsvis i dette kapittelet er en kort beskrivelse av Haugesund kommune og deres motivasjon for belysning av oppgavens tema. Videre presenteres oppgavens problemstilling og begrensninger.

1.1 Bakgrunn og motivasjon

Tre av fire personer som omkommer i brann tilhører en risikoutsatt gruppe, og er ekstra utsatt for brann av ulike grunner. Disse personene omkommer som oftest i eget hjem, og flere mottar tjenester i hjemmet fra kommunen. Kommunen tilbyr boliger til personer som har vanskeligheter for å fungere i det daglige, og personene faller som oftest inn under kategorien for risikoutsatte grupper.

I år 2010 ble det opprettet et offentlig utvalg av regjeringen for å studere brannsikkerheten til særskilte risikogrupper. Det offentlige utvalget utarbeidet NOU-en «*Trygg hjemme - brannsikkerheten for utsatte grupper*». NOU-en ble utarbeidet på bakgrunn av at noen grupper er mer utsatt for å omkomme i brann enn andre. Utvalget vurderer hvem som anses å være særskilte risikogrupper med hensyn til brann. Risikoutsatte grupper omfatter både eldre, personer med redusert boevne (funksjonshemninger, rus, psykiske problemer, demens og kognitiv svikt) og sosial posisjon (enslige og lav utdanning/inntekt). Personer med lite kjennskap til norsk sikkerhetskultur, slik som asylsøkere og arbeidsinnvandrere, er også innenfor risikoutsatte grupper, da kommunikasjon er problematisk. Hovedformålet med utvalgets arbeid var å kartlegge mulige tiltak og virkemidler som kan bedre sikkerheten til spesielt utsatte og sårbare grupper. Forebygging er et nøkkelord. Målet er å finne godt egnede, helhetlige og lønnsomme løsninger til brannsikkerhetstiltak med hensyn på risikoutsatte og sårbare grupper. Samspillet mellom offentlige og private aktører skal vektlegges. [1]

Haugesund er en liten kommune som strekker seg over ca. 72 km² og ligger i Rogaland fylke. Haugesund grenser til Karmøy kommune i sør og i vest, til Sveio kommune i Hordaland i nord og til Tysvær kommune i øst. Kommunen er tett befolket med et befolkningstall på ca. 37.166 mennesker. [2] Haugesund kommune er eiere av mange byggverk innenfor kommunegrensen, og har totalt 550 kommunale boliger.¹ Kommunale boliger leies ut til personer som har vanskeligheter for å fungere i det daglige. Dette kan blant annet skyldes økonomi, rusavhengighet, funksjons nedsettelse, psykisk lidelser eller at de er flyktninger. Ettersom Haugesund kommune står som eiere av de kommunale boligene har de også et ansvar iht. brannsikkerheten. «Forskrift om brannforebygging» kapittel 2 § 9 sier følgende [3]:

«En virksomhet som eier et byggverk skal fastsette mål og iverksette planer og tiltak for å sikre byggverket mot brann.»

Samtlige av brukerne av de kommunale boligene tar ikke brannsikkerheten på alvor. Dermed faller det et stort ansvar på kommunen som eier, og øker viktigheten for et godt systematisk

¹ Kilde: Skriv sendt via epost fra Heidi Benedikte Nordtveit, HMS/K-ingeniør, Enhet for bolig, bygg og eiendom. Sendt 20.02.2018

sikkerhetsarbeid. Haugesund kommune har lenge arbeidet med brannforebygging, og det har lenge vært fokus på brannsikkerheten i omsorgsboliger og eldre som bor hjemme. Nå ønsker kommunen å sette fokuset på de kommunale boligene, boliger som ikke er omsorgsboliger. Et godt brannforebyggende arbeid starter der relevante enheter samarbeider om felles mål. Et tverrfaglig samarbeid mellom driftsavdelingen, hjemmetjenesten, enheten for rus og psykiatri, vedtakskontoret og kommunens enhet for bolig, bygg og eiendom vil trolig øke brannsikkerheten i de kommunale boligene.

1.2 Problemstilling

Prosjektoppgaven fokuserer på å kartlegge Haugesund kommunes brannsikkerhetsarbeid i forbindelse med de risikoutsatte gruppene i kommunale boliger. Det har i en lengre periode vært begrenset fokus på brannsikkerhet i disse boligene. På grunnlag av dette har Haugesund kommune et ønske om å øke fokusområdet gjennom kartlegging av rolle og ansvarsavklaring, funksjoner som kan redusere risikoen og konsekvensene for brann. I tillegg til å identifisere sårbarheten i arbeidet med brannsikkerhet i kommunale boliger per dags dato.

For å besvare problemstillingen på best mulig måte tas det utgangspunkt i følgende spørsmål:

1. Hvem har ansvaret for hva?
2. Når har kommunen gjort nok for brannsikkerhet i boligene?
3. Hvordan kan arbeidet med brannsikkerheten forbedres gjennom godt tverrfaglig samarbeid med relevante enheter?

1.3 Begrensninger

I hovedsak dreier prosjektoppgaven seg om kommunale boliger, men er avgrenset til boliger som ikke er omsorgsboliger. Oppgaven skal først og fremst se på hvordan det arbeides med brannforebyggende arbeid for de kommunale boligene i Haugesund kommune. Resultatene fra intervjuene vil kunne variere og de blir ikke sammenlignet med brannforebyggende arbeid i nabokommuner. I denne oppgaven er det intervjuet en eller to representanter fra de ulike enhetene, og personene kan ikke svare på vegne av alle de andre ansatte. Videre fokuseres det på organisatoriske og branntekniske tiltak, samt i liten grad bygningsmessige tiltak.

2 Teori

I dette kapittelet presenteres relevant teori som benyttes videre i rapporten. Kapittelet tar for seg temaer som omhandler risiko, rømningsteori og risikoutsatte grupper.

2.1 Risiko

Ordet risiko kommer fra det italienske ordet «risicare» som betyr å våge. Risiko blir blant annet definert som et uvisst utfall, fare for tap, usikkert eller uberegnelig utfall av et tiltak. Risiko og sikkerhet er størrelser som ofte utfyller hverandre. Det vil si at høy risiko tilsvarer lav sikkerhet, og omvendt. I faglitteraturen finnes det også flere definisjoner på ordet risiko. Risiko blir også definert som et uttrykk for sammenhengen mellom sannsynligheten for og konsekvensene av en uønsket hendelse. Videre handler risiko alltid om hva som kan skje i framtida, selv om det i enkelte tilfeller er snakk om risiko som mennesker har utsatt seg for. I ettertid er det sjelden interesse for å vite hva risikoen var, når det er klart at det enten gikk bra eller ikke. Det er sjeldent sikkert at en uønsket hendelse vil inntreffe i en bestemt situasjon eller ikke, derfor blir det benyttet begreper som sannsynlighet og frekvens for å anslå om en uønsket hendelse kommer til å inntreffe og hvor ofte. Risiko er fremtidsbasert og vil alltid være forbundet med en usikkerhet. Ikke minst vil enkelt personers vurdering av risiko være avhengig av opplevd risiko, det vil si hvordan risikoen blir oppfattet. Det som en person ser på som høy risiko, trenger nødvendigvis ikke å oppfattes som høy risiko av en annen person. På grunn av dette er det i praksis umulig å måle objektiv eller sann risiko. [4]

2.1.1 ALARP

ALARP står for «As Low As Reasonably Practicable», og prinsippet tar utgangspunkt i at risikoen skal reduseres så langt som praktisk mulig. Dette innebærer at nytten med å innføre tiltak, skal vurderes i forhold til kostnaden eller ulempen ved innføring av tiltaket. [5]

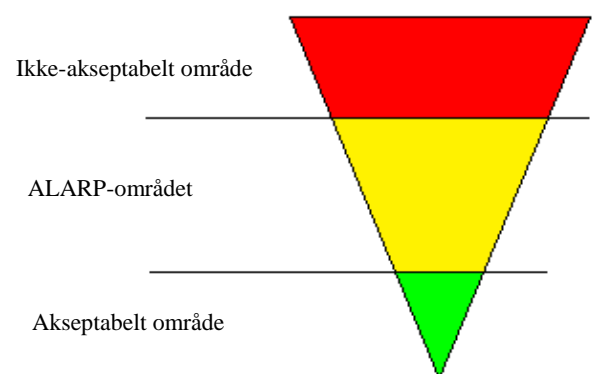
ALARP-prinsippet aksepterer at det alltid vil være en risiko for at en uønsket hendelse kan oppstå, men setter istedenfor noen kriterier for en akseptabel risiko. [4] ALARP blir ofte illustrert som i Figur 1. Figuren er delt inn i tre områder:

1. Ikke-akseptabelt område (Rødt område).

Faller risikoen inn under dette området, aksepteres risikoen kun i helt ekstraordinære situasjoner. Videre må risikoreducerende tiltak iverksettes.

2. ALARP eller tolererbart område (Gult område).

Risiko som ligger i ALARP-området anses som tolererbart/akseptabel risiko. Risikoen tolereres bare hvis nytteverdien er stor. Risikoen er bare akseptabel hvis risikoreduksjon ikke

Figur 1: ALARP-prinsippet [4]

er praktisk mulig, eller hvis kostnadene er uforholdsmessig høge sammenlignet med mulig sikkerhetsgevinst.

3. Akseptabelt område (Grønt område).

I dette området er risikoen lav og generelt akseptert. Det vil ikke være behov for å identifisere og analysere risikoreduserende tiltak. På den andre siden er det nødvendig å ha et opplegg for sikkerhetsstyring som hindrer at risikoen beveger seg mot ALARP-området.

Skillet mellom ALARP-området og det aksepterte området kalles nedre toleransegrense, mens skillet mellom det ikke-akseptable området og ALARP-området kalles øvre toleransegrense. [4]

2.1.2 Risikomatrise

For å klargjøre risikoen knyttet til en uønsket hendelse, må sannsynligheten/frekvensen og de forventede konsekvensene bestemmes. Det er i mange tilfeller tilstrekkelig å klassifisere frekvensen og konsekvensene i relativt grove grupper. [4]

For å klargjøre risikoen, kan de uønskede hendelsene plottes inn i en risikomatrise. Risikomatrisen synliggjør hvilke hendelser som er mest alvorlige, og vil derfor være til hjelp ved prioritering av risikoreduserende tiltak. En risikomatrise er vanligvis delt opp i tre områder, og blir som oftest illustrert ved hjelp av rød, gul og grønn farge, se Figur 2.

Sannsynlighet/ Konsekvens	1 Svært lite sannsynlig	2 Lite sannsynlig	3 Sannsynlig	4 Ganske sannsynlig	5 Svært sannsynlig
5 Katastrofal					
4 Svært stor					
3 Stor					
2 Middels					
1 Liten					

Figur 2: Risikomatrise

Områdene betyr følgende:

Rødt område: Hendelsene som faller inn under dette området er ikke akseptable, og det kreves risikoreduserende tiltak.

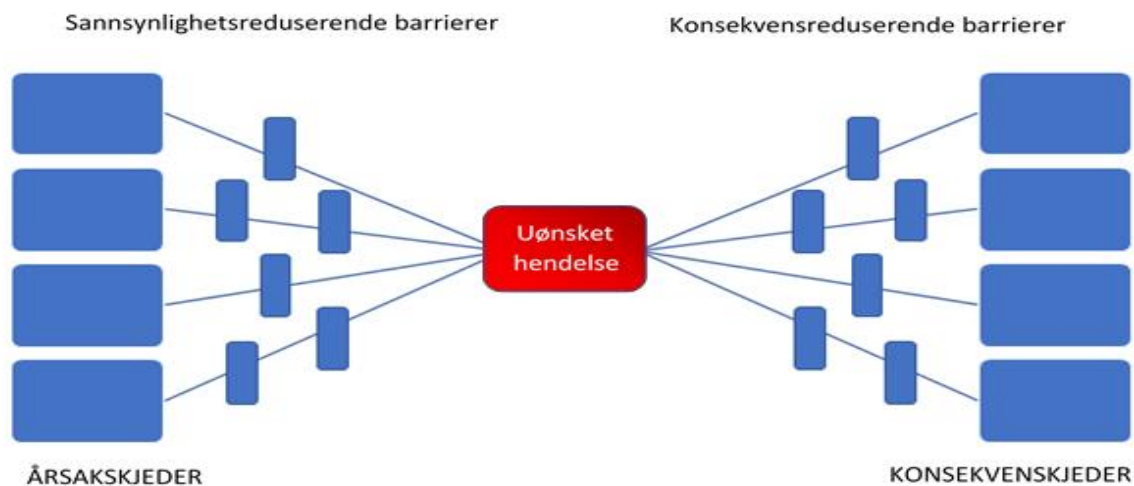
Gult område: Hendelsene som faller inn under dette området krever nærmere vurdering. Hvis det finnes kostnadseffektive tiltak som kan redusere risikoen, bør slike tiltak iverksettes.

Grønt område: Hendelsene i dette området har akseptabel risiko. Hvis det finnes kostnadseffektive tiltak som kan redusere risikoen ytterligere, bør slike tiltak iverksettes.

Akseptkriteriene til matrisen er ofte basert på ALARP-prinsippet. [4]

2.1.3 Bow-tie

Et risikobilde for en bestemt uønsket hendelse kan presenteres og forklares med en Bow-tie modell. [6] Bow-tie modellen, se Figur 3, illustrerer risikoen knyttet til en definert uønsket hendelse. Det vil si alle mulige trusler og farekilder som kan lede til den uønskede hendelsen og alle hendeselekjedene som følger med som kan skade mennesker, miljø og materielle verdier. [4]

Figur 3: Bow-tie modellen [7]

Modellen kan betraktes som en tidslinje, og en identifisert uønsket hendelse plasseres i midten. På venstre side av den uønskede hendelsen blir årsakene som kan føre til den uønskede hendelsen identifisert, altså det som skjer før den uønskede hendelsen. Den uønskede hendelsen velges med utgangspunkt i de farer som foreligger. Mellom årsakene og den uønskede hendelsen blir det satt inn tiltak som skal forebygge eller redusere sannsynligheten for at den uønskede hendelsen skal inntreffe. Tiltakene blir gjerne referert som sannsynlighetsreduserende tiltak eller proaktive barrierer. Til høyre for den uønskede hendelsen blir mulige konsekvenser som følge av den uønskede hendelsen identifisert, med andre ord det som skjer etter den uønskede hendelsen har inntrefft. Mellom den uønskede hendelsen og konsekvensene blir det satt inn tiltak som skal forebygge eller redusere konsekvensene av den uønskede hendelsen. Tiltakene blir gjerne referert til som konsekvensreduserende tiltak eller reaktive barrierer. Barrieremodellen bygger på en pragmatisk tilnærming, hvor ingen barrierer sikrer perfekt ytelse. ALARP-prinsippet er en slik tilnærming. [7]

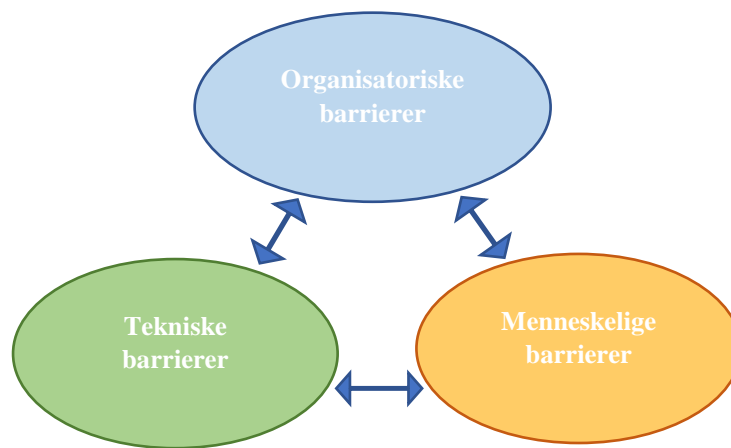
2.1.3.1 Barrierer

En barriere er en form for tiltak som skal hindre, begrense eller stoppe et hendelsesforløp. Disse tiltakene deles inn i tekniske/fysiske, organisatoriske og menneskelige barrierer. Tekniske barrierer er systemer eller utstyr som iverksettes for å hindre eller stoppe konkrete hendelsesforløp, for eksempel røykvarsler og sprinkleranlegg. Organisatoriske barrierer er strategier og fremgangsmåter som blir brukt for å forhindre ulykker. Eksempler på dette kan være kartlegging og godt samarbeid mellom aktuelle enheter. Menneskelige barriere er måten ting blir utført på. Eksempel på menneskelige barriere er kompetanse, kommunikasjon og

overholdelse av prosedyrer. [7] Ved bruk av risikoreducerende barrierer, uavhengig av om de er konsekvens- eller sannsynlighetsreducerende, kan risiko reduseres på ulike måter. [6]

I praksis er det ofte samspill mellom flere tekniske, menneskelige og organisatoriske barrierer, og barrierene vil være knyttet tett sammen. De tekniske barrierene vil være avhengig av de organisatoriske og menneskelige barrierene for å oppfylle sin tiltenkte funksjon. Mennesker er involvert i både drift og design av tekniske systemer. Dermed er de menneskelige barrierene en viktig del av et komplett risikostyringssystem. De organisatoriske barrierene reflekterer til organisering, strategier og fremgangsmåter for å forhindre en uønsket hendelse. For eksempel er det behov for et kompetent personell (menneskelig barriere), gode og tydelige prosedyrer (organisatorisk barriere) for utførelse av vedlikehold på automatisk slokkeanlegg (teknisk barriere). [7]

Sammenhengen mellom de ulike barrieretyperne er illustrert i Figur 4.

Figur 4: Sammenheng mellom de ulike barrieretyperne

2.1.4 Systematisk sikkerhetsarbeid

Et systematisk sikkerhetsarbeid skaper et helhetlig og oversiktlig arbeid rundt sikkerhet. Kort fortalt er systematisk sikkerhetsarbeid summen av alle tiltak som iverksettes for å sikre at sikkerheten i bygninger blir ivaretatt. Alle tiltak som iverksettes skal dokumenteres slik at det etableres en felles forståelse, samt at dette er sporbart ved behov. Strukturen i et slikt arbeid skal bestå av mål, planer, tiltak og rutiner. Dette er et kontinuerlig arbeid som bidrar til effektivisering av drift, og vil øke lønnsomheten til bygningseiere. Arbeidet skal utføres i enhver virksomhet. [8]

2.1.5 Sårbarhet

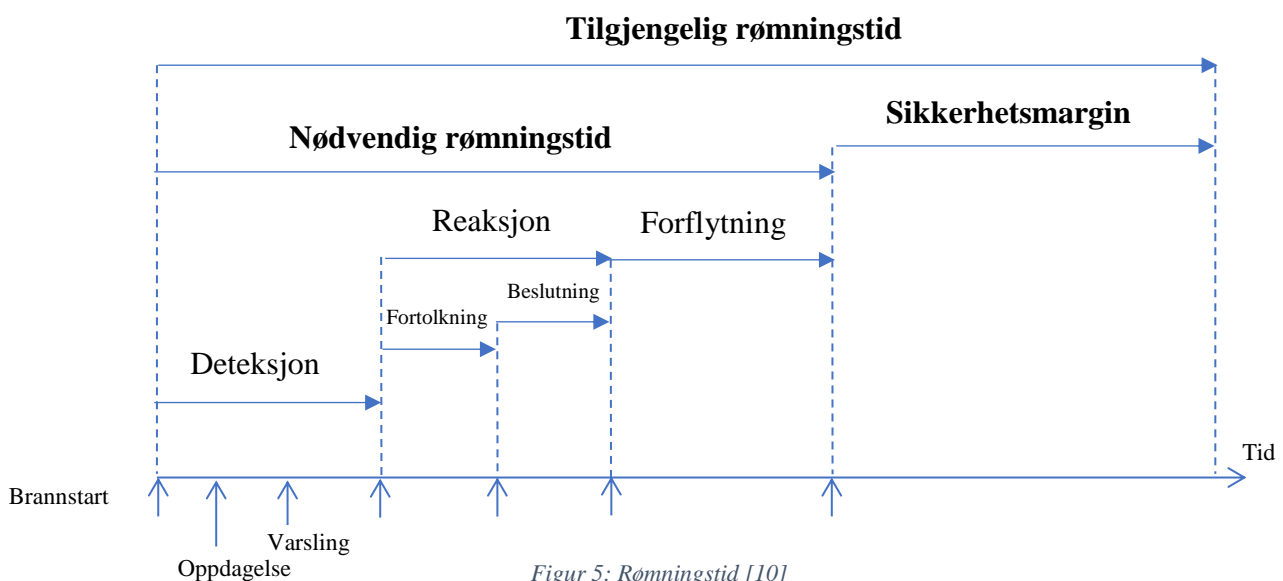
Sårbarhetsutvalget la i 2000 fram utredningen «Et sårbart samfunn», og definerte sårbarhet som et uttrykk for de problemene et system kan få med å fungere hvis det utsettes for en uønsket hendelse. Ikke minst de problemene et system kan få med å gjenoppta sin virksomhet etter en uønsket hendelse har inntruffet. Sårbarhet er også knyttet opp mot mulig tap av verdier, og vil i en stor grad være selvforskyldt. [4]

Beskrivelsen eller målingen av sårbarhet kan utføres i en sårbarhetsanalyse, hvor konsekvensene og sannsynlighetene for en uønsket hendelse blir betraktet. Sårbarheten kan presenteres i en risikomatrix eller i en Bow-tie. Et system vil være sårbart dersom sårbarheten vurderes som høy. [9] Ved bruk av disse verktøyene kan bedrifter kartlegge i hvilke områder de er sårbare, og hvilke tiltak de bør iverksette. Tiltak kan påvirke, begrense og redusere sårbarheten. [4]

2.2 Rømnings teori

En brann kan medføre store konsekvenser for de som oppholder seg i en brennende bygning. Rømningsikkerheten er avhengig av tilstrekkelig tid til å evakuere. Tiden det tar å evakuere vil være avhengig av både bygningsmessige-, menneskelige- og organisatoriske forhold. [10] Kompleksiteten av et byggverk og antall rømningsveier, vil være avgjørende i en rømningsituasjon. Bygningsmessige forhold kan være brannceller, brannseksjoner samt takhøyde, og vil være viktige tiltak for å forhindre brannspredning til andre deler av byggverket. Menneskelige forhold kan omfatte personenes kjennskap til byggverket og hvilke forutsetninger de har for å bringe seg selv til sikkert sted. Organisatoriske forhold omhandler ofte prosedyrer og rutiner. [10]

Sikker rømning tilsier at den tilgjengelige rømningstiden er vesentlig lengre enn den nødvendige rømningstiden. Sikkerhetsmargin er differansen mellom den tilgjengelige- og nødvendige rømningstiden, og skal alltid være positiv, selv om tiltak som øker den tilgjengelig rømningstid svikter. Den tilgjengelige rømningstiden er tiden fra en brann oppstår til det oppstår kritiske forhold. Mennesker har en toleransegrense, også kalt akseptkriterier, for overskridelse av varme- og røykeeksponering i en evakueringsituasjon. Akseptkriteriene kan være parameter for sikt, varmestråling, røykhøyde og temperatur. Overstiges en eller flere av disse kriteriene kan det være fare for personers liv og helse. Nødvendig rømningstid er tiden det tar å evakuere ut av byggverket og til sikkert sted. Denne rømningstiden kan videre deles inn i deteksjon-, reaksjon- og forflytningstid, se Figur 5.

Deteksjonstid er tiden til oppdagelse av signaler som tilsier brann. Reaksjonstiden deles inn i fortolknings- og beslutningstid. Forflytningstid er tiden som går med på å forstå at det har oppstått brann, og hva som skal gjøres videre. Beslutningstid er tiden som går med til å ta en beslutning om evakuering og hvilken rømningsvei som skal benyttes. Forflytningstid er tiden personer bruker til å komme seg ut av byggverket. [10]

2.2.1 Aktive- og passive brannsikringstiltak

Byggteknisk forskrift (TEK 17) stiller ulike krav til byggverk, som gir et godt grunnlag for brannsikkerheten. Forskriften viser til aktive- og passive brannsikringstiltak, som vil ha god innvirkning på rømningssikkerheten ved å begrense eller forhindre brann- og røykspredning. [11] De aktive- og passive brannsikringstiltakene fører til økt tilgjengelig rømningstid og redusert nødvendig rømningstid. Aktive tiltak er branntekniske anlegg slik som ledesystem/nøddlys, brannalarm, sprinkleranlegg og brannventilering. De aktive tiltakene fører til tidlig varsling, kan bidra med informasjon om tilgjengelige eller anbefalte rømningsveier og kan bidra til å slokke eller hindre brann. Med passive brannsikringstiltak inngår det integrerte brannsikring i bygningsdeler og bygningskonstruksjoner. Passive tiltak kan også være utenpåliggende tiltak som legges på for å beskytte konstruksjoner, for å tilfredsstille kravene til brannbeskyttelse eller brannmotstand. [12] Tabell 1 viser eksempler på aktive- og passive tiltak som kan øke den tilgjengelige rømningstiden og redusere den nødvendige rømningstiden.

Tabell 1: Tiltak som øker den tilgjengelige rømningstiden og reduserer den nødvendige rømningstiden

Tiltak for å øke tilgjengelig rømningstid

<i>Automatisk slokkeanlegg</i>	Tiltaket bidrar til å kontrollere og evt. slokke brann
<i>Røyk- og brannskillende bygningsdeler</i>	Tiltaket bidrar til forsinkelse av brann- og røyk spredning til andre deler av byggverket
<i>Røykventilasjon</i>	Bidrar til å ventilere ut røyk, slik at rømning kan foregå på en sikker og effektiv måte samt at røyk ikke fører til overtenning

Tiltak for å redusere nødvendig rømningstid

<i>ABA m/direkte varsling</i>	Bidrar til rask varsling hos beboere og brannvesen.
<i>Ledesystem</i>	Bidrar til raskere og sikker rømning.
<i>Organisatoriske</i>	Brannforebyggende arbeid.

2.2.2 Risikoklasse

Ut i fra at en brann kan føre til skade på liv og helse, skal byggverk eller ulike virksomheter i et byggverk plasseres i risikoklasser. Tabell 2 fra Byggteknisk forskrift (2017) illustrerer kriteriene for risikoklassene. Risikoklassen bestemmes ut i fra bruksområdet som er forutsatt og de forutsetningene personene i byggverket har til å bringe seg selv ut i sikkerhet.

Risikoklassene gir grunnlaget for utførelsen og prosjektering for å sikre rømning og tilrettelegging for redning ved brann. [11]

Tabell 2: Risikoklasser [11]

Risikoklasser	Byggverk kun beregnet for sporadisk opphold	Personer i byggverket kjenner rømningsforhold, herunder rømningsveier, og kan bringe seg selv i sikkerhet	Byggverk beregnet for overnatting	Forutsatt bruk av byggverk medfører liten brannfare
1	Ja	Ja	Nei	Ja
2	Ja/Nei	Ja	Nei	Nei
3	Nei	Ja	Nei	Ja
4	Nei	Ja	Ja	Ja
5	Nei	Nei	Nei	Ja
6	Nei	Nei	Ja	Ja

Vanlige boliger, herunder hus og leiligheter, er plassert i risikoklasse 4. Innenfor denne risikoklassen kjenner personene i byggverket rømningsveier, og kan bringe seg selv i sikkerhet. Videre utgjør byggverket liten brannfare.

2.2.3 Menneskelige forhold

Ved en brann skal først signaler tolkes. Deretter skal situasjonen defineres og vurderes, samt skal løsninger bestemmes. Menneskers reaksjonsmønster ved utløst alarm vil variere fra person til person, men påvirkes blant annet av tilstanden til personene. Redusert bevissthetstilstand og oppfattelsesevne kan medføre lang reaksjonstid ved alarmering. Det viser seg at selv om signalene fra en brann er mottatt og forstått, kan det likevel være enkelte som ikke definerer situasjonen som farlig. Grunnen til dette kan være at personer har for lite kunnskap om temaet brann og/eller blir påvirket av andres oppfatning og handlinger. [13]

Faktorer som svekker reaksjonsevnen, kombinert med faktorer som øker sannsynligheten for brannstart, svekker brannsikkerhetsnivået betydelig. Slike risikofaktorer kan være nedsatt fysisk funksjonsevne (syn, hørsel, bevegelighet, alder), nedsatte kognitive evner (demens, psykisk helse, rus) og/eller språk, holdninger, kultur og lignende (minoritetsspråklige, flyktninger, studenter, gjestearbeidere). [14]

2.3 Risikoutsatte grupper

Tre av fire personer som omkommer i brann tilhører en risikoutsatt gruppe, og er ekstra utsatt for brann av ulike grunner. Risikoutsatte grupper er grupper av mennesker som av ulike årsaker har høyere sannsynlighet for å forårsake brann. Denne gruppen har også en begrenset evne til å forebygge, oppdage, varsle eller slokke brann, samt evnen til å evakuere på egenhånd. [14]

Ni av ti personer fra risikoutsatte grupper omkommer i eget hjem, og mange mottar tjenester i hjemmet fra kommunen. Økt tverrfaglig samarbeid og god kommunikasjon mellom de ulike kommunale tjenesteyterne er viktige forutsetninger for systematisk brannforebygging. [14]

2.3.1 Rus og psykiatri

Bruk av rusmidler er en faktor som øker risikoen for brann betydelig, og en rekke studier viser at rus er en viktig risikofaktor. En stor andel av de som omkommer i brann er påvirket av alkohol i ulik grad, andre rusmidler eller av en kombinasjon av rusmidler. [1]

SINTEF NBL (Norges Branntekniske Laboratorium) har i sin studie om komfyrbranner funnet ut at mange av dødsbrannene som er forårsaket av glemte komfyr på nattestid kan knyttes til rus. Alkoholforbruket i Norge har økt siden 1970-tallet, og det viser seg at de nye generasjonene drikker både mer og oftere sammenlignet med tidligere generasjoner på samme alder. Bruken av enkelte rusmidler øker risikoen for å starte brann, blant annet på grunn av bruk av åpen ild til tilberedning eller ved sniffing av brannfarlig løsemiddel. Den økte risikoen har en sammenheng både med brannstart, deteksjon og evne til slokking og evakuering, da personene kan ha redusert tilstedeværelse. Selv om ruspåvirkning øker risikoen for brann, må det imidlertid skilles mellom ulike grader i forbruk av rusmiddel, alt fra det som anses som normal bruk, vanlig alkoholforbruk, til permanent rusavhengighet. Det kan være nødvendig med flere omfattende tiltak for kroniske alkoholikere. Der rusmisbrukere er bosatt i en blokk eller eventuelt rekkehus, vil dette kunne medføre økt risiko for at flere personer rammes. Det kan diskuteres hvor effektivt og lønnsomt bruken av tilsyn er for gruppen med rusmisbrukere, men i mange tilfeller vil de offentlige tiltakene være nødvendig for bedre brannsikkerhet. [1]

Det finnes lite norsk materiale som gjenspeiler sammenhengen mellom brann og personer med psykiske problemer. Allikevel er de en risikofaktor ved brann, da mange bruker ulike typer medikamenter, slik som for eksempel sovemedisin, antidepressiva og angstdempende legemidler. [1] På grunn av bruk av ulike medikamenter og deres livssituasjon, har de på lik linje som personer med ruspåvirkning utfordringer knyttet til å forebygge, oppdage, varsle eller slokke en eventuell brann.

3 Kommunens ansvar og forebyggende plikter

Dette kapittelet redegjør kommunens ansvar og forebyggende plikter, gjennom krav i lover og forskrifter for arbeid med brannforebygging i kommunen. Videre presenteres enkelte enheter i kommunen, som har tilknytning til brukere av kommunale boliger.

3.1 Kommunens ansvar og oppgaver

Kommunene er etter flere regelverk ilagt en rekke oppgaver som direkte eller indirekte skal ivareta brann sikkerheten hos risikoutsatte grupper. Etter brann- og eksplosjonsloven med forskrifter skal kommunen blant annet etablere og drifte et effektivt brannvesen. De skal også kartlegge risikoen for brann, herunder risikoutsatte grupper, fastsette satsingsområder for prioritering av ressursbruk, planlegge og gjennomføre samarbeid og iverksette forebyggende tiltak. Kommunen har en konkret plikt til å kartlegge risikoutsatte grupper som har særskilt risiko for å omkomme i eller bli skadet av brann, samt til å planlegge samarbeid. Pliktene til å planlegge det forebyggende arbeidet, og for å fremme brann sikkerheten gjennom planleggings- og beslutningsprosesser både i og utenfor kommunen vil kunne bidra til et sterkere samarbeid om risikogruppene. [14]

I følge Helseregelverket er kommunene tillagt et direkte ansvar for hvert enkeltpersons helse og omsorg, både ved gjennomføring og tildeling av tjenester, samt ved tildeling av boliger og hjelpemidler. Ansvarer omfatter også forebygging av skade som følge av brann. [15]

Kommuneloven bygger på prinsippet om at kommunen som utgangspunkt skal ha frihet til å organisere og innrette seg slik at de kan løse oppgaver ut fra sine egne forutsetninger. Denne organisasjonsfriheten innebærer at det er opp til kommunen å avklare hvem som skal løse oppgavene, samt hvem som skal ha ansvaret og ta beslutninger. Med denne friheten følger også et ansvar. Det betyr at kommunen selv har et ansvar for å sikre effektiv og riktig ressursbruk. [15]

3.2 Kommunens forebyggende plikter

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) fastsatte «Forskrift om brannforebygging» i 2015, og trådte i kraft 1. januar 2016. Formålet med forskriften er å redusere sannsynligheten for brann, og begrense konsekvensene en brann kan få for liv, helse, miljø og materielle verdier. [3]

«Forskrift om brannforebygging» inneholder plikter for blant annet eiere og brukere av byggverk, samt kommunen. Haugesund kommune er pliktet til å følge paragrafene som faller inn under kapittel 4 *Kommunens forebyggende plikter*. Kommunen er også eier av de kommunale boligene, og må på grunnlag av dette følge paragrafene som faller inn under kapittel 2 *Forebyggende plikter for eieren av byggverk*, se Tabell 3. [3]

Tabell 3: Kommunen og eiers forebyggende plikter

Forebyggende plikter for eieren av byggverk	Kommunens forebyggende plikter
§4 Kunnskap og informasjon om brannsikkerhet i byggverk	§14 Kartlegging av risikoen for brann
§5 Kontroll og vedlikehold av bygningsdeler og sikkerhetsinnretning	§15 Planlegging av det forebyggende arbeidet
§6 Kontroll og vedlikehold av fyringsanlegg	§16 Gjennomføring av det forebyggende arbeidet
§7 Brannvarsling og manuelt slokkeutstyr i bolig og fritidsbolig	§17 Feiing og tilsyn med fyringsanlegg
§8 Oppgradering av byggverk	§18 Risikobasert tilsyn
§9 Eierens systematiske sikkerhetsarbeid	§19 Andre tiltak mot brann
§10 Eierens dokumentasjon	§20 Evaluering av det forebyggende arbeidet
	§21 Vannforsyning
	§22 Kommunens dokumentasjon

«Forskrift om brannforebygging» kapittel 2 inneholder forebyggende plikter for eieren av et byggverk. Eier av et byggverk skal kjenne kravene som gjelder brannsikkerheten i byggverket, samt ha kunnskap om bygningsdeler, installasjoner og annet utstyr som skal detektere og begrense konsekvensene av en eventuell brann. Som eier av byggverk skal eier gjøre brukeren kjent med kravene som gjelder for bruk av byggverk, samt egenskapene ved byggverket som spiller en rolle for brannsikkerheten. «Forskrift om brannforebygging» §5 stiller krav til at eieren av byggverket skal kontrollere og vedlikeholde bygningsdeler, installasjoner og annet utstyr som skal detektere og begrense konsekvensene av en eventuell brann. §7 i forskriften stiller krav til at eieren av fritidsboliger og boliger skal sørge for at byggverket har brannalarmanlegg eller tilstrekkelig antall med røykvarslere. Etter kravene skal det være minst én røykvarsler eller detektor i hver etasje, som skal dekke kjøkkenet, stuen, sonen utenfor soverom og tekniske rom. Alarmen skal ha god nok lyd til å tydelig høres selv når dørene mellom oppholdsrom og soverom er lukket. Eierens skal sørge for at boligen eller fritidsboligen har minst ett slokkeutstyr som kan brukes i alle rom. De skal også sørge for at røykvarslere og det manuelle slokkeutstyret i boligen eller fritidsboligen blir kontrollert og vedlikeholdt, slik at det fungerer som forutsatt. I følge «Forskrift om brannforebygging» §§ 9 og 10 skal eieren av byggverk fastsette mål, planer og tiltak for å sikre bygget mot brann, samt dokumentere at §§ 4 til 9 er oppfylt. [3]

«Forskrift om brannforebygging» kapittel 4 inneholder forebyggende plikter for kommunen. § 14 i forskriften stiller krav til at kommunen skal kartlegge sannsynligheten for og konsekvensene av brann, herunder de risikoutsatte gruppene som har høy risiko for å omkomme i eller bli skadet av brann. Etter §15 i forskriften skal kommunen fastsette satsingsområder, planlegge godt samarbeid og tiltak for å redusere den kartlagte risikoen for brann på en god og effektiv måte. Disse satsingsområdene og tiltakene skal begrunnes og prioriteres. Videre skal kommunen gjennomføre tiltak i samsvar med det planlagte forebyggende arbeidet, også på bakgrunn av hendelser, bekymringsmeldinger o.l. som kan gi ny kunnskap om risikoen for brann. § 19 i «Forskrift om brannforebygging» fastsetter at kommunen skal motivere og samarbeide med relevante aktører for å redusere sannsynligheten for og konsekvensene av en

eventuell brann. Gjennom kommunale og regionale planleggings- og beslutningsprosesser skal kommunen fremme brannsikkerhet. Kommunen skal også bidra til innhenting og formidling av kunnskap om brannårsaker, kjennetegn på omkomne eller skadde, kjennetegn ved byggverk som er involvert og hvilke forebyggende og beredskapsmessige tiltak som kan påvirke forløpet og/eller utfallet av branner. § 20 i forskriften stiller krav til at kommunen iverksetter rutiner for å avdekke, retter opp og forebygger mangler for det forebyggende arbeidet. Kommunen skal evaluere om det forebyggende arbeidet har gitt ønsket effekt etter branner som har hatt eller som kunne fått alvorlige konsekvenser for personer, miljø eller materielle verdier. Kommunen skal dokumentere at de kommunale pliktene etter §§ 14 til 21 er oppfylt. [3]

«Forskrift om brannforebygging» kapittel 3 stiller krav til brukeren av byggverk, herunder beboerne og ansatte i Haugesund kommune. §12 i forskriften fastsetter at brukeren skal fastsette mål, iverksette planer og tiltak for å redusere risikoen for brann i byggverk. Videre skal det iverksettes rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge mangler ved det systematiske sikkerhetsarbeidet. Med andre ord har de ansatte i kommunen et ansvar for at dette blir gjennomført. [3]

3.3 Enhet for bolig, bygg og eiendom

Det sentrale eierskapet til hovedtyngden av kommunens eiendomsvirksomhet er ivaretatt av kommunestyret og blir videreført i tradisjonell etatsmodell under rådmannen. Eiendomsvirksomheten har i de senere årene blitt gradvis samlet under «ett tak», med mål for å forbedre samhandling og en helhetlig styring. Med dette har driftsoperatører, renholdere, forvaltning og prosjektutvikling blitt innlemmet i samme enhet, og det er i overkant av 120 medarbeidere i denne enheten. Enhet for bolig, bygg og eiendom (BBE) ivaretar størstedelen av kommunens totale eiendomsvirksomhet, som forvalter grunneiendommer og bygningsmasse, herunder ca. 550 boliger.² BBE deles inn i fem avdelinger: bolig og eiendom, prosjekt, bygg og vedlikehold, drift og renhold.

Primæroppgavene til BBE er å bygge, drifte og vedlikeholde kommunens bygningsmasser. Dette på best mulig kostnadseffektiv måte i forhold til de økonomiske rammene. Arbeidsoppgavene til BBE omfatter blant annet [16]:

- Planlegging av gjennomføring av kommunale byggeprosjekter, både nybygg og rehabilitering.
- Planlegging og gjennomføring av bygging og rehabilitering av de kommunale idrettsanleggene.
- Vedlikehold av de kommunale boligene
- Drift av de kommunale boligene, inkludert renhold og driftstjenester
- Leiekontrakter for kommunale næringsbygg og for eksterne næringsbygg til bruk for kommunal virksomhet.

² Kilde: Skriv sendt via epost fra Heidi Benedikte Nordtveit, HMS/K-ingeniør, Enhet for bolig, bygg og eiendom. Sendt 20.02.2018

3.3.1 Prosjektavdelingen

Prosjektavdelingen i Haugesund kommune står for nybygg og rehabiliteringer. Det som er unikt for prosjektavdelingen i Haugesund kommune er at prosjektlederne deltar i prosessene allerede fra oppstart, samt følger byggene etter driften er igangsatt. Målet for avdelingen er å bli Vestlandets beste aktør på nybygg.³

3.3.2 Drift av eiendommene

Driftsavdelingen har ansvar for å vedlikeholde og rehabilitere de 550 kommunale boligene. Arbeidsoppgavene strekker seg fra enkeltoppgaver som mindre reparasjoner, rehabilitering etter innbrudd, sikring ved lekkasjer, vedlikehold, utskifting og lignende, til full rehabilitering av byggene.

Drift av de kommunale byggene i Haugesund kommune utgjør et ansvar for en total kontroll, samt et ansvar for gjennomføring av alle oppgaver både innvendig og utvendig i alle byggene.

Bolig, bygg og eiendom har et delaktig ansvar for det brannforebyggende arbeidet i Haugesund kommune, herunder blant annet ansvaret for alle kontroller på branntekniske installasjoner i alle bygg. Alle ledelys, detektorer, slokkeapparat, brannslanger, sprinkleranlegg, røykluker, gassanlegg, rømningsveier og brannalarmanlegg i alle bygg skal sjekkes etter frekvenser som er kartlagt i risikovurderingen.

Enhet for bolig, bygg og eiendom drifter renhold i alle de kommunale byggene, samt parkeringshus. Renholdsavdelingen sine arbeidsoppgaver består av total renhold fra gulv til tak i alle kommunale bygg. Avdelingen gjennomfører renhold i renoverte kommunale boliger, før boligene overtas av nye beboere. I tillegg saksbehandler BBE alle branntilsyn. Enheten har i samarbeid med brukerne av byggene ansvar for å lukke alle avvik og pålegg etter branntilsyn gjennomført av brannvesenet.⁴

3.4 Enhet for rus og psykisk helse

Enhet for psykisk helse og rus består av følgende tre avdelinger: seksjon miljø og aktivitet, seksjon lavterskel og oppfølging, og Udland bofellesskap.

3.4.1 Miljøarbeidertjeneste – Rusproblematikk og psykiatri

Miljøarbeidertjenesten for rusproblematikk tilbyr tjenester til voksne rusmisbrukere og rusmiddelavhengige som har behov for oppfølging i hjemmesituasjonen og opiatavhengige under LAR (Legemiddelassistert rehabilitering) behandling. [17] Tjenesten for psykiatri tilbys til voksne med ulike former for alvorlige psykiske lidelser, og som har behov for oppfølging i hjemmesituasjonen. [18]

³ og ⁴ Kilde: Skriv sendt via epost fra Heidi Benedikte Nordtveit, HMS/K-ingeniør, Enhet for bolig, bygg og eiendom. Sendt 20.02.2018

Tjenestene innebærer biveiledning, hjelp til etablering i bolig, sosial trening, hjelp til innkjøp av blant annet mat, legebesøk, ærend i banken og lignende. Tjenestene baseres på en individuell oppfølging som fokuserer på relasjonsarbeid og et langsiktig samarbeid mellom brukeren og primærkontakt. Målet med dette er å gi brukerne egenmestring i hverdagslige gjøremål. Brukerne tilbys også oppfølging i legemiddelassistert rehabilitering. [18]

Alle tjenestene gis etter vedtak, hvor individuelle planer, koordinering og ansvarsgrupper er de mest sentrale arbeidsmetoder. Miljøarbeidertjenesten for rusproblematikk samarbeider tett med de hjemmebaserte tjenestene, fastleger, Haugaland og Karmøy DPS (Distriktpsikiatriske senter), Haugaland A-senter og Psykiatrisk klinikk ved Helse Fonna. [18]

3.5 Hjemmetjenesten

Alle personer som bor eller oppholder seg midlertidig i Haugesund kommune, kan søke om hjelp fra hjemmetjenesten. Tjenestene kan tilbys til dem som har hjelpebehov på grunn av sykdom eller funksjonshemming. [19] Hjemmetjenesten ytes i form av personlig og praktisk bistand gjennom hele døgnet til hjemmeboende i alle aldre etter vedtak fra vedtakskontoret, og har et gjennomsnitt på 800 brukere per måned. Hjemmetjenesten er delt inn geografisk i de tre avdelingene nord, øst og vest, i tillegg til nattpatruljen.⁵ Tilbud om hjemmetjenester er behovsprøvd og vurderes individuelt. Søknaden om hjelp kan komme fra brukeren, brukerens familie, lege eller sykehus. [19]

3.6 Vedtakskontoret

Vedtakskontoret skal sikre at alle innbyggerne i kommunen får lik tilgang på pleie- og omsorgstjenester. Alle som har behov for hjelp, kan kontakte Vedtakskontoret. Fagpersonellet vil behandle søknader og vedtak om tildeling, og avslag på tjenester. Vedtakskontoret kan blant annet tildele tjenester slik som personlig hjelp, praktisk bistand, miljøarbeidertjenester, matombringning, trygghetsalarm, støttekontakt, omsorgsboliger i regi av Haugesund boligbyggelag, kommunale boliger, sykehjemsplass med mer.

Vedtakskontoret for helse- og omsorgstjenester er koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering i Haugesund kommune. Hensikten med koordinerende enhet er å bidra til samordning av tjenester, for å sikre at brukerne får et helhetlig tilbud med omfattende tjenestebehov. [20]

3.7 IK-bygg

Haugesund kommune tok i bruk IK-bygg ca. i desember 2016. IK-bygg er i korte trekk et system som skal ivareta HMS-kravene (også kalt internkontrollkrav) for bygg i drift. Systemet er tilegnet eiere av norske bygg, både kommunale bygg (i offentlig sektor) og næringsbygg (i privat sektor). Regelverket er det samme for alle byggeiere. I dag abonnerer rundt 140 kommuner på IK-bygg, og alle som ønsker å abonnere på IK-bygg får tilgang. Med IK-bygg

⁵ Kilde: Skriv sendt via epost fra Heidi Benedikte Nordtveit, HMS/K-ingeniør, Enhet for bolig, bygg og eiendom. Sendt 20.02.2018

kan byggenes tilstand og skaderisiko enkelt kartlegges og synliggjøres, ved hjelp av registrering og rapportering av tilstandsgrad som er basert på norsk standard (NS 3424 for tilstandsanalyse). Kartleggingen bidrar til å gi grunnlag for vurdering av hvilke tiltak som bør prioriteres og følges opp. Dette gjelder ikke bare tiltak som må iverksettes med en gang, men også langsiktig planlegging av tiltak. I tillegg til prioritering (skala fra lav til høy) kan det legges inn kommentarer, bilder og vedlegg som underlag til tilstandsvurderingene. Ved kartleggingen er det også mulig å knytte kostnader til utbedring av feil og mangler.

IK-bygg er bygd opp etter ulike temaer, slik som ansvar, bygning, innemiljø, universell utforming, brann og ytre miljø. Ett av de viktigste temaene i IK-bygg er brann og beredskap, dette omhandler sikkerheten i byggene. Her besvares spørsmål om organisatoriske forhold (ansvar, kunnskap, samordning, rutiner, m.m.) og tekniske forhold (rømningsveier, branndører, alarmer, ledelys, slokkeutstyr, m.m.). I IK-bygg foreligger det en sjekkliste på rundt 180 spørsmål som er direkte lenket opp til ulike lover og forskrifter om HMS.

IK-bygg arbeider for å bli bedre, og skal blant annet ta i bruk risikogrupper i større grad fra «Trygg Hjemme»-rapporten. Dette for å kunne tildele den mest egnede bolig til riktig bruker/leietaker.⁶

⁶ Kilde: Skriv sendt via epost fra Jonas Havord, Daglig leder New Generation Communication AS, IK-bygg. Sendt 16.04.2018

4 Metode

I dette kapittelet presenteres valg av metoder som er benyttet for å utføre bachelorprosjektet. Kapittelet beskriver blant annet arbeidet med innhenting av informasjon og intervjuer. Funnene skal videre presenteres i resultatkapittelet.

Fremgangsmåten som er valgt for å besvare problemstillingen i oppgaven er følgende:

- Litteraturstudie
- Intervju

4.1 Litteraturstudie

Det er gjennomført en rekke litteratursøk, for å danne et godt teoretisk grunnlag og for å belyse problemstillingen ved hjelp av relevant litteratur. Ved innhenting av relevant teori og annen informasjon er det benyttet pålitelige nettsider. Litteratursøkene er i hovedsak gjort ved hjelp av Google, Oria, Brage Bibsys og DSB. Regelverk med tilhørende forskrifter og veiledninger har også vært et viktig fundament for kapitlene diskusjon og konklusjon.

Utfordringen med litteratursøk er å finne litteratur som er av god kvalitet og som er oppdatert. På grunnlag av dette ble det satt kriterier for publikasjonsdato, da det er viktig å være kritisk til bruk av kilder.

I hovedsak ble ord fra problemstillingen brukt som aktuelle søkeord. De aktuelle søkeordene var blant annet:

- Kommunale boliger
- Risikoutsatte grupper
- Brannsikkerhet + risikoutsatte grupper
- Kommunens plikter
- Brannforebygging i byggverk

4.2 Intervju

For å kartlegge hvordan de ulike enhetene arbeider med brannsikkerheten i de kommunale boligene, ble det gjennomført intervju med fagpersoner som representerer de ulike enhetene. Intervjumetoden ble valgt for å oppnå høyest mulig validitet. Det ble gjennomført seks intervjuer, hvorav representantene var fra enheten for rus og psykiatri, hjemmetjenesten, vedtakskontoret, BBE, driftsavdelingen og Haugesund brannvesen. Etter å ha bestemt ønskede intervjuobjekt, ble de kontaktet via epost. Intervjuobjektene fremstod som positive og hadde stor vilje til å hjelpe med intervjuene.

Det ble valgt å benytte en kvalitativ intervjumetode. De kvalitative intervjumetodene kjennetegnes ved at intervjuene er basert på en intervjuguide, som er en oversikt over

emner/spørsmål som skal avdekkes. De kvalitative intervjuene gjennomføres også som en dialog mellom intervjuer og informant. [21]

I forberedelsesfasen ble en intervjuguide utarbeidet. Det ble stilt ulike spørsmål til de ulike enhetene, se vedlegg 1. Intervjuguiden ble brukt som en mal for prosessen, og var til stor hjelp slik at innhenting av informasjon ble gjort på en strukturert måte. Det ble brukt åpne og nøytrale spørsmål, og intervjuobjektene bestemte selv graden av detaljer for hvert spørsmål.

Før intervjustart presenterte intervjuerne seg og formålet med oppgaven ble underrettet. Etter hvert intervju ble intervjuene transkribert, som igjen dannet grunnlaget for resultat og diskusjon.

5 Resultat

I dette kapitlet blir resultatene fra intervjuene presentert. Videre i kapitlet blir et utvalg av sannsynlighets- og konsekvensreducerende tiltak, herunder tekniske, menneskelige- og organisatoriske tiltak, presentert i en Bow-tie modell. Dette er tiltak studentene mener kan bidra til å bedre arbeidet med brannforebygging i kommunale boliger.

5.1 Intervjuer

Formålet med intervjuene var innhenting av informasjon om enhetenes rolle, ansvar og samarbeid i forbindelse med brannforebyggende arbeid i kommunale boliger. I tillegg skal intervjuene belyse hvordan enhetene dokumenterer funn av feil og mangler, samt deres syn på utfordringer knyttet til brann i boligene. Resultatene fra intervjuene benyttes videre i diskusjonsdelen. Se vedlegg 2 for enhetenes fullstendige svar på spørsmålene.

5.1.1 Driftsavdelingen

De ansatte på driftsavdelingen i Haugesund kommune har et delaktig ansvar for at det er tilstrekkelig sikkerhetsnivå i de kommunale boligene, herunder blant annet røykvarslere og slukkeapparater. Driftsavdelingen utfører kontroll på røykvarslere og brannslukningsapparat hvert 5 år. De er ute på tilsyn i boligene i forkant av nye leietakere, men ellers utfører de ikke tilsyn med mindre de får inn meldinger og varsler fra andre enheter.

De ansatte påpeker at salg og nedringing av røykvarslere og slukkeapparat er de hyppigste utfordringene i boligene, samt utløsning av slukkeapparatene. Andre utfordringer er knyttet til mye søppel og hærverk i boligene. Avdelingen opplever også problematikk med utførelse av arbeid i boligene, da ikke alle beboerne ønsker å slippe dem inn.

Driftsavdelingen har igangsett tiltak som merking av slukkeutstyr, i håp om at salg skal bli mindre attraktivt, og utskifting av pulverapparater til skumapparater. Gjennom prosjektet *Aksjon boligbrann* har brannvesenet bistått driftsavdelingen med utskifting av gamle røykvarslere og batterier. Batteriene blir byttet ut med nye, som har levetid på 10 år.

I desember 2016 startet kommunen opp et system for arbeidsordre og dokumentering. Systemet heter IK-bygg, og sender blant annet arbeidsordre til driftsavdelingen. Arbeidsordrene har prioritering fra lav til høy. På driftsavdelingen dokumenterer de utført arbeid i IK-bygg. Det er kun i nyere tid at dokumentasjonen har blitt digitalisert, og dermed ligger ikke alt av tidligere arbeid inne i systemet. I forkant av nye leietakere tar driftsavdelingen bilder av boligen, som kan brukes som dokumentasjon og bevis på hvordan boligene så ut før utleie.

Avdelingen har begrenset med ressurser, samt utfører de blant annet arbeid i kommunen som ikke omhandler brannsikring av kommunale boliger. Driftsavdelingen er dermed avhengig av et godt tverrfaglig samarbeid med de andre enhetene i kommunen, for å oppnå et tilfredsstillende kontinuerlig sikkerhetsnivå i boligene.

5.1.2 Enhet for rus og psykiatri

Ansatt i enhet for rus og psykiatri påpeker at deres arbeid i kommunale boliger er booppfølging, hvor de ansatte gjør arbeid i lag med brukerne og ikke for dem. De ansatte er klar over hvilke boliger som er kommunale. Ved spørsmål angående fokus på brannsikkerhet i boligene, påpeker intervjuobjektet at dette går på eget initiativ. Det kommer an på fagpersonen, da vi mennesker er forskjellige. Det kommer også frem at ansvaret faller på driftsavdelingen. De på enheten for rus og psykiatri har ikke noen rutiner for brannsikring i boligene, og mener at de ikke er pålagt dette ansvaret. Personlig mener den ansatte at det brannforebyggende arbeidet bør være en relevant oppgave for de på enheten, men kan ikke uttale seg på kollegaenes vegne. Enheten for rus og psykiatri arbeider opp mot BBE og andre enheter, og den ansatte mener at de på enheten for rus og psykiatri har et ansvar for brannsikkerheten til en viss grad. Det vil være en naturlig tanke for intervjuobjektet å være oppmerksom på brannsikkerheten ved besøk hjemme hos brukerne.

Den ansatte påpeker at utfordringer i boligene med hensyn på brannsikkerheten er knyttet til brannslukkingsapparater og røykvarslere. Røykvarslerne blir revet ned når de begynner å pipe. Enkelte glemmer å bytte batteri og/eller henge opp røykvarslerne, mens andre selger dem. Det er ikke noe automatikk i utdeling av nye batterier. På kontoret til enheten står det ofte fremme batterier, som brukere blir oppfordret til å ta med til utskifting. Intervjuobjektet påpeker videre at de på enheten ikke har noen ettersynsplikt, da dette er driftsavdelingens ansvar. De ansatte sjekker at brannslukkeapparatene og røykvarslerne er i orden, da de er klar over at det er mye utfordringer rundt tiltakene. Brukerne får ofte besøk av andre, og av ulike årsaker er det flere tilfeller hvor slukkeapparatene har blitt utløst. Dette har skjedd både inne i eller utenfor boligene. Andre utfordringer som blir påpekt er mye søppel og røyking. De ansatte prøver å informere og veilede brukerne om brannsikkerhet.

Gjennom intervjuet kommer det frem at det er viktig for de ansatte å ha god relasjon til brukerne. Hvis de ansatte mener brukeren har behov for mer/mindre bistand eller at bistanden ikke er ønskelig, kontaktes vedtakskontoret. Det kommer også frem at de ansatte har en avtale med driftsavdelingen, men er usikker på om den er skriftlig. Avtalen går ut på at driftsavdelingen kan ta kontakt for bistand, når de skal utføre vedlikehold o.l. i boligene. Det er ikke alltid brukerne vil åpne døren for de ansatte på driftsavdelingen. For å gjøre arbeidet deres tryggere og enklere, er det ønskelig å ha med en fagperson fra rus og psykiatri på grunn av deres relasjon til brukerne. Intervjuobjektet påpeker også at de har et godt samarbeid med hjemmetjenesten, blant annet gjennom systemet Geric. Ved rapportering i Geric, går ikke informasjonen videre til de som har ansvar for å fikse de ulike sakene. Rapporteringen er litt for de ansattes del, da de kan notere når de sjekker for eksempel røykvarsler. Dette gir de ansatte en oversikt, og de kan enkelt sjekke når det er på tide med ny sjekk. Enheten har et mål om at det ikke skal oppstå brann.

Intervjuobjektet mener også at rapporteringssystemet i Haugesund kommune er tungvint. Ved oppdagelse av feil og mangler som de ansatte ikke klarer å fikse selv, må alt meldes inn gjennom IK-bygg. Dette ville fungert bra, dersom de fleste hadde tilgang til systemet. Per i dag er det

kun fagansvarlig som har tilgang til systemet, og dermed må de ansatte rapportere til fagansvarlig hvis de oppdager feil og mangler. Ved rapportering mangler det tilbakemeldinger som informerer om at saken er håndtert. De ansatte ser ikke dette selv før de er ute i boligene. De ansatte har tilgang til et akuttnummer. Den ansatte har personlig sendt epost og tatt kontakt via telefon til driftsavdelingen, men i utgangspunktet skal alt rapporteres gjennom IK-bygg. Intervjuobjektet mener at det er viktig at enhetene hjelper hverandre, inntil prosedyrene med rapporteringssystemet er optimalt, da IK-bygg systemet er nokså nytt.

Den ansatte hadde positiv innstilling til en felles sjekklister som kan hjelpe kommunen med det brannforebyggende arbeidet i kommunale boliger. Intervjuobjektet kunne ikke tenke seg at sine kollegaer ville være negative til tiltaket.

5.1.3 Haugesund brannvesen

Ansatt i forebyggende avdeling i Haugesund brannvesen påpeker at det er en del utfordringer med kommunale boliger, herunder beboerne. Brannvesenet får sjeldent bekymringsmeldinger fra naboer knyttet til kommunale boliger. Ellers når brannvesenet er ute i boligene, av andre årsaker, oppdager de ofte feil og mangler. Feil og mangler som ofte går igjen er knyttet til manglende/ ikke fungerende røykvarslere og brannslukkeapparater. Brannvesenet har gjennom *Aksjon boligbrann* bistått kommunen med utbygging av gamle røykvarslere og batterier. Andre utfordringer er at mange av beboerne er samlere, og boligene er fulle av søppel. Brannvesenet har også problemer med at beboerne ikke slipper dem inn i boligen, og de kan ikke tvinge seg inn, da autonomien i Norge står sterkt.

Ansatt i forebyggende avdeling mener at en del av de som bor i kommunal bolig skulle vært plassert i risikoklasse 6, istedenfor boliger i risikoklasse 4. På den andre siden mener ikke den ansatte at kommunen gjør noe feil, så lenge det er røykvarslere og slukkeutstyr i boligene.

Intervjuobjektet opplever at det er mye snakk rundt temaet brannsikkerhet, men føler gjerne ikke at det blir gjort noe videre arbeid med dette. Det påpekes at hjemmetjenesten ikke ønsker mye ansvar angående brannsikkerheten. Ansatt tviler ikke på at de som sitter i hver sin enhet gjør så godt de kan, da alle enhetene har sine utfordringer å arbeide med. Brannvesenet har et ansvar, men har behov for å få beskjed. Det store spørsmålet er «hvem har ansvaret for hva?». Gjennom intervjuet ble det påpekt at det er vanskelig å gjennomføre et godt samarbeid med mindre det ikke foreligger en forankring i kommunen.

Det ble foreslått at direkte varsling og vanntåkeanlegg kunne vært tiltak for å øke brannsikkerheten. Det ble også fremlagt at det er viktig å se i perspektiv med gevinstrealisering. Videre ble egne brannceller foreslått, brannhemmende- spray og madrass. Når alt kommer til alt, vil dette være avhengig av økonomi og spørsmålet om «hvem som skal ta regningen?» kommer frem. Det ble påpekt at det er viktig å iverksette tiltak, slik at en tredjeperson ikke blir rammet.

5.1.4 Vedtakskontoret

Intervjuobjektet fra vedtakskontoret meddeler at enheten får beskjed når en bolig er ledig, og kan da tildele boligen til den brukeren som er mest egnet. Avdelingen ser på brukerens utfordringer, historikk, behov, økonomi og ønsker. Mange av brukerne har god nok økonomi til å leie bolig på det private markedet, men har utfordringer i forhold til atferd og historikk. Dette gjør at de er uønsket på det private markedet.

Det sitter representanter fra flere av enhetene i tildelingsutvalget, som skal bistå vedtakskontoret med å tildele brukerne boliger. Representantene deler innad informasjon om brukerne, slik at vedtakskontoret får en god kartlegging av brukerne før tildeling.

Avdelingen prøver å tilrettelegge ved spesielle behov, og plasserer gjerne ikke en bruker som sitter i rullestol i 3. etasje hvis det ikke er heis. Intervjuobjektet påpeker dersom livssituasjonen/evakueringssituasjonen til en bruker forverrer seg, må bruker selv søke om bytte av bolig. Det er ikke sikkert at avdelingen tar kontakt med brukeren, med mindre de får beskjed om endret livssituasjon. Avdelingen får ikke vite alt, ettersom det ikke er en automatikk for dette.

Med tanke på dokumentering av tildeling, skrives det referater som blir videresendt til representanten i tildelingsutvalget. Deretter blir dokumentet arkivert.

Vedtakskontoret har ikke noen rolle i vedlikehold av boligen eller ved overlevering. De ansatte er heller ikke ute i boligene verken før eller imellom tildeling. Intervjuobjektet mener at ansvaret for brannsikkerheten i boligen faller på driftsavdelingen og BBE, da BBE er eiere av boligen.

5.1.5 Enhet for bolig, bygg og eiendom

Ansatt i bolig, bygg og eiendom informerer om at de har 300 kommunale boliger, dette er ikke inkl. omsorgsboliger. Boligene er plassert på forskjellige steder rundt i Haugesund kommune. Enheten får en sum på 7 000 000 kr pr. år som går til innkjøp av boligmasser. Ved salg av boligmasser, går pengene inn til kommunens felles økonomi. Ved kjøp av nye boliger påpeker intervjuobjektet at de ser etter pris og kvalitet. Kommunen ønsker kostnadslave boliger med god kvalitet og robusthet, da de ikke ønsker å pusse opp med en gang. I forhold til brannsikkerheten gjør ikke kommunen noe ytterligere enn det som er kravet for byggeåret til boligene. Ved kjøp av boliger er de oppmerksom på at det ikke blir opphopninger, som fører til at områdene blir belastet med blant annet rus, ettersom mange av boligene er plassert i familieområder. Utfordring med oppføring av nybygg er tidskrevende. Kommunen må finne en passende tomt til prosjektet og det vil trolig komme inn naboklager, som vil forsinke hele byggeprosessen. Det vil derfor være enklere å kjøpe boliger som kan bygges om.

Personer som ønsker kommunal bolig må søke, og kommer da inn på en søkerliste. Personene kan stå på listen i et halvt år, før de må søke på nytt. En person som søker i januar kan få tildelt bolig senere enn en person som søker i mars. Dette kommer an på behovet til personen og hvilke boliger kommunen har ledig. Dersom evakueringssituasjonen til en bruker endrer seg, og

kommunen blir informert om dette, prøver kommunen å finne en ny løsning. Brukerne oppfordres til å søke om en mer tilrettelagt bolig. Dersom brukeren ikke ønsker å bytte, dokumenteres dette. Kommunen ønsker å dokumentere at de har foretatt/prøvd å gjøre noe med situasjonen i tilfelle en uønsket hendelse skulle inntreffe. Namsmenn blir kontaktet i de tilfeller hvor det er fare for andres liv og helse.

5.1.6 Hjemmetjenesten

Hjemmetjenesten har ansvar for praktisk og personlig bistand, og utfører de vedtakene som vedtakskontoret tilsender. Vedtakene kan være arbeid i kommunale boliger. Det er ikke alltid de ansatte er klar over at boligene de besøker er kommunale boliger, da de ikke får beskjed om hvilke boliger som er kommunale. Dette kan de derimot sjekke gjennom et dokumentasjonsprogram.

De ansatte påpeker at fokuset på brannsikkerhet var bedre før. For ca. 10 år siden hadde de rutiner for brannsikkerhet, hvor de blant annet fylte ut flere skjemaer som ble videresendt og fulgt opp av brannvesenet. Videre ble det påpekt at dette krevde litt ressurser fra hjemmetjenesten sin side, men det ble ikke sett på som noe negativt ettersom saker ble fulgt opp. Dette burde gjerne bli innført igjen for å øke fokuset på brannsikkerhet. I dag har hjemmetjenesten ikke en slik systematikk på det brannforebyggende arbeidet, og har videre ikke et stort fokus på brannsikkerhet. De ansatte i hjemmetjenesten er usikre på hvorfor rutinene ble tatt bort. De mener at grunnen til dette kan være en følge av at de har blitt en veldig presset tjeneste, samt at de ikke er lovpålagt et ansvar. Intervjuobjektene påpeker videre at de har mye belastning fra før, og føler at fokus på brannforebyggende arbeid innvilget i deres helsetjeneste vil medføre til enn større belastning, da fokuset deres er helsetjenester. Det kommer også frem at de mener at dette kan være en jobb for brannvesenet, på lik linje som det kan være en jobb for de ansatte i hjemmetjenesten. Ellers er det forslag om å pålegge dette ansvaret til utleier av boligen, og ikke legge dette ansvaret over på hjemmetjenesten. Intervjuobjektene meddeler at utleier har ansvar for å sjekke at boligene er i like god stand slik den var når den ble leid ut.

Det kommer også frem i intervjuet at hjemmetjenesten har gått litt bort fra kurs og opplæring innen brannsikkerhet. De ansatte føler gjerne det burde vært mer brannopplæring, slik at de som besøker boligene er klar over hva de skal gjøre i en evt. situasjon. Samt påpeker de at det bør være bedre rutiner når det gjelder de kommunale boligene. I dag er de ansatte ikke klar over om brukerne har brannslokkingsapparat eller funksjonelle røykvarslere. Hvis de observerer noe som er brannfarlig, veileder de brukerne. Ellers prøver de å hjelpe så godt som overhode mulig. Hvis de ikke gir beskjed om noe utenom det vanlige, fraskriver de seg et ansvar. De påpeker videre at det må meldes ifra eller kontakte pårørende. Videre er de klar over at brannsikring er helt nødvendig.

Hjemmetjenesten har felles brukere med enhet for rus og psykiatri. Hvis det er noe spesielt, samarbeider de gjennom dialog. Begge enhetene benytter Geric, men de har ikke tilgang til alt som blir rapportert her. Hjemmetjenesten rapporterer det de observerer og meldingen blir fulgt

opp internt. Ellers har ikke hjemmetjenesten noe spesiell dialog med brannvesenet, med mindre det er spesielle tilfeller.

Når det gjelder rapporteringssystem, kan de benytte seg av IK-bygg. Intervjuobjektene påpekte at de kontakter pårørende og at de journalfører saker. Utover dette er de litt usikre på hvordan de skal melde fra om manglende utstyr, men de meddeler at de kan ta kontakt med utleier av boligene.

Ved spørsmål angående sjekkliste som hjelpemiddel for det brannforebyggende arbeidet i boligene, mener intervjuobjektene at dette er et bra tiltak. Tiltaket vil være helt relevant for samarbeid mellom de ulike enhetene, men de påpeker at hver enhet må se sitt ansvar. De er også litt redd for at dette vil medføre til større belastning for dem, og at mye av ansvaret blir lempet over på hjemmetjenesten. De har derimot forståelse om at ting vil bli enklere fulgt opp i kommunen ved bruk av en sjekkliste.

5.2 Analyse av intervju

Ut i fra intervjuene kommer det frem at hovedproblemene knyttet til arbeidet med brannforebygging i kommunale boliger, er manglende kommunikasjon, ansvarsroller og rutiner for rapportering. Dette utgjør grunnlaget for videre fremstilling av sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende barrierer i en Bow-tie, se Figur 6. Dette er barrierer studentene mener kan bidra til forbedring av brannsikkerheten i de kommunale boligene. Barrierene blir fordelt etter fargekodene grønt, gult og rødt. Fargekodene indikerer i hvilken grad barrieren er sårbar i forhold til BEE sitt organisatoriske arbeid med brannforebygging i kommunale boliger, se Tabell 4. Valg av barrierenes sårbarhet blir beskrevet ytterligere i kapittel 6 *Diskusjon*.

Lav sårbarhet.

Barrieren vil være lite sårbar med tanke på det organisatoriske arbeidet med brannforebygging.

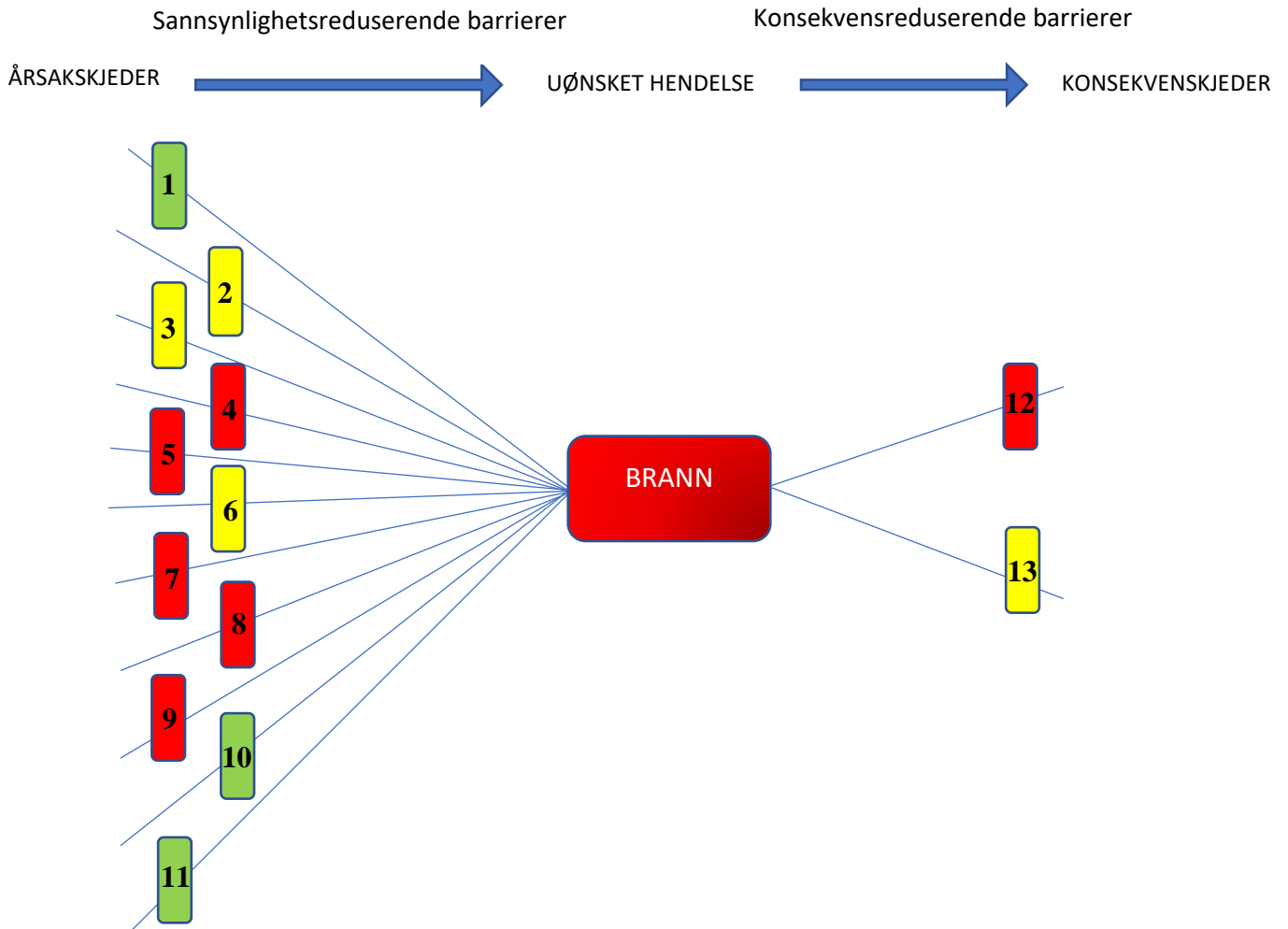
Middels sårbarhet.

Barrieren vil være sårbar med mindre det arbeides kontinuerlig med det organisatoriske arbeidet med brannforebygging.

Høy sårbarhet.

Barrieren vil være svært sårbar med mindre det arbeides kontinuerlig med det organisatoriske arbeidet med brannforebygging.

Figur 6: Bow-tie med barrierer/tiltak

Tabell 4: Matrise - Grad av sårbarhet

Barriere	Lav sårbarhet	Middels sårbarhet	Høy sårbarhet
1. Brannhemmende- laken, spray og madrass	X		
2. Komfyrvakt		X	
3. Oppgradering av bolig		X	
4. Rutiner for rapporteringssystem			X
5. Kommunikasjon			X
6. Møtegruppe		X	
7. Tilsyn			X
8. Sjekkliste			X
9. Forankring			X
10. Krav til samling/søppel i leiekontrakt	X		
11. Opplæring i generell brannsikkert	X		
12. Automatisk slokkeanlegg			X
13. ABA med direktekobling til brannvesenet		X	

6 Diskusjon

Fokuset på risikoutsatte grupper økte etter at det offentlige utvalget utarbeidet NOU-en «*Trygg hjemme - brannsikkerheten for utsatte grupper*». Eldre og personer med redusert boevne er blant de personene som faller inn under de risikoutsatte gruppene. Selv om fokuset på risiko- og sårbare grupper økte betydelig, er det noen grupper som har blitt mindre prioritert, herunder personer med rus og/eller psykiske problemer. De fleste av personene som leier kommunale boliger tilhører en risikoutsatt gruppe, og er ekstra utsatt for brann av ulike årsaker. Det er mange av brukerne i de kommunale boligene rundt om i Haugesund, som mottar tjenester i hjemmet fra kommunen, men ikke alle. Gjennom intervjuene kommer det frem at flertallet av brukerne i Haugesund kommune per i dag, sliter med rusproblematikk eller psykiatri. Dette er en faktor som øker risikoen for brann betydelig, og ikke minst som reduserer personenes evne til å forebygge, oppdage, varsle eller slokke en eventuell brann. Ved bruk av rusmidler reduseres personenes bevissthetstilstand. Dette kan føre til at personene ikke er i stand til å oppdage brann eller i verste tilfelle vil de ikke være i stand til å evakuere på egenhånd. Der rusmisbrukere er bosatt i en blokk eller eventuelt rekkehus, vil dette kunne medføre økt risiko for at flere personer rammes ved en eventuell brann.

6.1 Ansvar og rolleavklaring

Brann i en kommunal bolig vil få konsekvenser for kommunen som eier, både økonomisk og for omdømme. Ved eventuelt personskade eller dødsfall vil skylden kunne falle på kommunen. De kan få kritikk for at deres brannforebyggende arbeid i de kommunale boligene er for dårlig, eller at de ikke har sikret boligene godt nok. Det store spørsmålet er «Når har kommunen gjort nok for brannsikkerheten i boligene?». Videre hvem har ansvaret for brannsikkerheten, og hvordan arbeides det i kommunen for å forebygge at uønskede hendelser skal oppstå i disse boligene?

Kommunen er pliktet til å gi tak over hodet til de personene som har behov for hjelp. Som tidligere nevnt er det BBE som har primæroppgaven for å bygge, drifte og vedlikeholde kommunens bygningsmasser. Dette på best mulig kostnadseffektiv måte i forhold til de økonomiske rammene. BBE som eier av byggverkene skal kjenne kravene som gjelder brannsikkerheten i byggverkene. Det er eieren som skal sørge for at boligene har brannalarmanlegg eller tilstrekkelig med røykvarslere, og at boligen har minst ett slokkeutstyr som kan brukes i alle rom. Videre stilles det krav til at eieren av byggverket skal kontrollere og vedlikeholde bygningsdeler, installasjoner og annet utstyr som skal detektere og begrense konsekvensene av en eventuell brann. I dag er det de ansatte på driftsavdelingen i Haugesund kommune som har ansvaret for at det er tilstrekkelig sikkerhetsnivå i de kommunale boligene. BBE har ansvaret for at dette blir gjennomført. Intervjuene opplyser at det er mye utfordringer knyttet til salg og nedrivning av røykvarslere og brannsløkkingsapparat i boligene. Ikke minst hærverk på slokkeapparat og boligene generelt. Driftsavdelingen monterer røykvarslere og brannsløkkingsapparat i boligene. De har også igangsatt tiltak som merking av slokkeutstyr, i håp om at salg skal bli mindre attraktivt. I nyere tid har de skiftet ut pulverapparater med

skumapparater, for å minimere sekundærskader ved utløst apparat. Driftsavdelingen utfører kontroll på disse hvert femte år, samt utfører de tilsyn i boligene i forkant av nye leietakere. Før nye leietakere tar de bilder av hvordan boligene så ut før utleie, som kan brukes som dokumentasjon og bevis. Ellers utfører ikke driftsavdelingen tilsyn med mindre de får inn meldinger og varsler fra de andre enhetene i kommunen. Med andre ord holder kommunen seg innenfor regelverket, da påkrevd utstyr er montert i boligene. På den andre siden er det utfordringer knyttet til at brukerne selger eller river ned røykvarslere og/eller brannslukkingsapparat, innen kort tid etter at driftsavdelingen har montert sikkerhetstiltakene i boligene. Mange av brukerne er paranoide og føler at de blir overvåket. Det betyr at boligene kort tid etter utleie ikke er innenfor kravene, ettersom tiltakene mangler. Begrensede ressurser og økonomi trekkes frem som viktige hindringer for prioritering av brannsikkerhet hos brukerne. På grunn av manglende ressurser har ikke driftsavdelingen tid til å utføre kontinuerlige tilsyn i de totalt ca. 550 kommunale boligene. De er få ansatte på avdelingen, samt utfører de annet arbeid i kommunen som ikke omhandler brannsikring av kommunale boliger. Videre har ikke kommunen økonomi til å oppbemanne driftsavdelingen. Det vil være behov for flere personer for å utføre kontinuerlig tilsyn i alle boligene. Dermed vil ansettelse av en eller to personer ikke ha stor innvirkning. Haugesund brannvesen har gjennom prosjektet *Aksjon boligbrann* bistått driftsavdelingen med utskifting av gamle røykvarslere og batterier. Batteriene ble byttet ut med nye, som har en levetid på 10 år. Dette er tiltak som forhåpentligvis vil føre til at røykvarslerne får henge lengre i fred, da mye av utfordringene knyttet til nedringing er på grunn av piping ved lavt batteri.

Det er utfordrende å stille krav til enkelte av brukerne av byggverkene, ettersom at flere brukere ikke prioriterer brannsikkerhet. Kommunen og brukere har ulik oppfatning av risiko. Kommunen beregner risiko på grunnlag av statistikk, men brukeren gjerne oppfatter risiko basert på opplevd risiko. Denne type brukere vurderer ofte brannrisikoen som lav eller ikke tilstede. På grunnlag av dette er det viktig at kommunen som eiere har gode rutiner for å kartlegge feil og mangler i henhold til brannsikkerhet. På grunn av de begrensede ressursene i kommunen, er det behov for å innføre et godt tverrfaglig samarbeid med andre aktuelle enheter som er i kontakt med brukerne. Som tidligere nevnt er det ikke alle brukerne som mottar tjenester i hjemmet fra kommunen. Dette på grunn av at de ikke har behov eller at dette ikke er ønskelig. Det vil si at økt samarbeid gjerne ikke vil påvirke økt sikkerhet i disse boligene, men for de fleste brukerne. I disse boligene må andre tiltak iverksettes for å øke brannsikkerheten i boligene.

Den ansatte i Haugesund brannvesen opplever at det er mye snakk rundt temaet brannsikkerhet, men føler gjerne ikke at det blir gjort noe videre arbeid med dette. Under intervjuet med enheten for rus og psykiatri, kom det frem at fokuset på brannsikkerhet i kommunale boliger går på eget initiativ og at det hele kommer an på fagpersonen. I og med at enheten arbeider opp mot BBE og andre enheter, mener den ansatte at de bør ha et ansvar for brannsikkerheten i en viss grad. På den andre siden kan intervjuobjektet ikke uttale seg på kollegaenes vegne. Hjemmetjenesten påpekte at fokuset på brannsikkerhet var bedre før. I dag har ikke hjemmetjenesten en slik systematikk på det brannforebyggende arbeid, og har videre ikke et stort fokus på brannsikkerhet. Selv om enheten for rus og psykiatri og hjemmetjenesten ikke anser at de er

pålagt et ansvar om brannforebyggende arbeid, er spesielt hjemmetjenesten redd for at ansvaret skal bli lempet over på dem. Det er forståelig at tjenesten tenker slik, da deres fokus er helsetjenester. Både hjemmetjenesten og enheten for rus og psykiatri er veldig klare på at det er eier av boligene som har ansvaret for brannsikkerheten. På den andre siden er BBE klar over at de har et ansvar, men ønsker å forbedre sikkerheten i de kommunale boligene gjennom tverrfaglig samarbeid. Dette for å sikre at brannsikkerheten i boligene er innenfor regelverket, og slik at det gjerne kan være bedre enn hva minstekravet tilsier.

Som nevnt tidligere er det BBE som har det lovpålagte ansvaret for at boligmassene har tilstrekkelig brannsikkerhet, og har i oppgave å kartlegge brannsikkerheten i boligene. De får hjelp i regi av driftsavdelingen til å ivareta brannsikkerheten. For enklere kartlegging av tilstanden i boligene, vil tidlig rapportering fra hjemmetjenesten og/eller enhet for rus og psykiatri være til stor hjelp. Dette fordi små tiltak, kan bidra til økt sikkerhet for beboerne og en evt. tredjepart som kan bli rammet av brann. Flere steder kommer det frem at enhetene ikke anser at de har en rolle eller et ansvar innenfor brannsikkerhet. I henhold til «Forskrift om brannforebygging» står det at kommunen har et ansvar for brannforebyggende arbeid. Det vil si at Haugesund kommune som helhet har et lovpålagt ansvar, herunder alle enhetene i kommunen. De andre enhetene kan dermed ikke fraskrive seg et ansvar, selv om det er BBE som er eier av boligmassene, skal de ha en delaktig rolle i arbeidet med brannforebygging. Per i dag er ikke enhetene klar over at de har ansvar som en del av kommunen. Ut i fra dette oppfyller ikke kommunen kravene i henhold til «Forskrift om brannforebygging». Dette kan skyldes at forskriften ikke er tydelig, og spesifiserer ikke konkret hvem som skal gjør hva. Gjennom intervjuene kommer det frem at dette er noe som forsvinner i den store sammenhengen, med tanke på brannforebyggende arbeid i kommunale boliger. Hjemmetjenesten og enhet for rus og psykiatri har ansvaret for beboernes ve og vel, men de kan ikke fraskrive seg et ansvar hvis de har sett ting som må ordnes opp i. Det er viktig å forstå at det er et skille mellom overordnet ansvar og utførelse. Hjemmetjenesten og enhet for rus og psykiatri utfører arbeid i kommunen, og har helseansvar. Hvordan kan brannsikkerheten bli skilt ut som en adskilt del, ettersom brann er en fare for liv og helse? Alle tjenesteytere bør dermed se sin rolle og utføre sine arbeidsoppgaver, men de skal også kunne gi rom for å påse at brannsikkerheten i boligene de utfører arbeid i er forsvarlige. For å ikke overbelaste de andre enhetene, som allerede har en presset tidsplan, kan de utføre enkle oppgaver slik som å kontrollere røykvarslere, brannslukningsapparater og at brukerne har frie rømningsveier. Dette er oppgaver som ikke forventes å være tidkrevende. På grunn av jevnlig hjemmebesøk, vil det være naturlig at de ansatte tenker brannsikkerhet. Kontroller kan gjerne utføres minst en gang i uken, og kan blant annet gjennomføres i regi av en sjekklister (se kap 6.8 for mer). For å øke bevisstheten og forståelsen av viktigheten med brannforebygging, burde de ansatte fått brannopplæring (se kap 6.9 for mer).

Personer som ønsker kommunal bolig må gjennom en søkeprosess. Vedtakskontoret tildeler bolig etter brukerens behov og etter hvilke boliger kommunen har ledig. Før tildeling ser de på brukerens utfordringer, historikk, behov, økonomi og ønsker. Mange av brukerne har god økonomi, men har utfordringer som gjør at de er uønsket på det private markedet.

Dersom evakueringssituasjonen til en bruker endrer seg, og kommunen blir informert om dette, oppfordres brukeren til å søke om en mer tilrettelagt bolig. Kommunen ønsker å dokumentere at de har forsøkt å gjøre noe med situasjonen, dersom brukeren ikke ønsker å bytte. Det betyr i tilfeller hvor en uønsket hendelse skulle inntreffe, har kommunen dokumentasjon på at brukeren bor i boligen på egen risiko. Under intervjuet med vedtakskontoret påpekte intervjuobjektet at de gjerne ikke plasserer en bruker som sitter i rullestol i 3. etasje, hvis det ikke er heis i bygget. Det vil være galt å plassere en rullestolbruker i eksempelvis 3. etasje selv om det er heis, da heisen ikke skal brukes ved en evakueringssituasjon. Dette skaper store problemer for brukeren ved en eventuell brann, da brukeren vil være avhengig av hjelp til å komme seg til sikkert sted. Dette må de på vedtakskontoret være klar over. Ettersom de på lik linje med de andre enhetene, og som del av kommunen, er pålagt et brannforebyggende ansvar. Det kommer tydelig frem i intervjuet at de ikke har like stort fokus på brannsikkerhet med tanke på en evakueringssituasjon. Det er vesentlig at de som tildeler boliger, er klar over viktigheten angående dette. På den andre siden sitter det representanter fra flere av enhetene i tildelingsutvalget, som skal bistå vedtakskontoret med å tildele brukerne bolig. Dette gjenspeiler hvor viktig det er med samarbeid, for å løse oppgaver på en best mulig måte.

6.2 Tilsyn

Tilsyn er et virkemiddel for å følge opp intensjoner i ulike lover, forskrifter og bestemmelser. Ved å utføre tilsyn i boligene vil det brannforebyggende arbeidet øke, samt at det reduserer faren for en uønsket hendelse. I kapittel 5.2 *Analyse av intervju* ble det valgt å plassere tiltaket innenfor det røde sårbarhetsområdet. På grunn av begrensede ressurser er det forståelig at BBE ønsker å samarbeide med de andre enhetene, for å øke sikkerheten i boligene. Ettersom tjenestene er innom boligene og har daglig eller ukentlig kontakt med brukerne, vil de enklere kunne observere feil og mangler. I og med at driftsavdelingen og BBE ikke har ressurser til å utføre jevnlig tilsyn i boligene, vil en slik ordning øke kartleggingen av brannsikkerheten i boligene betydelig. Det som menes med tilsyn i dette tilfellet, er at fagpersonell fra hjemmetjenesten og enhet for rus og psykiatri kan utføre mindre tilsyn jevnlig (gjerne en gang i uken) med tanke på brannsikkerheten i boligene de besøker i arbeidstiden. For å sikre at de mindre tilsynene blir utført, kan en skriftlig avtale mellom BBE, hjemmetjenesten og enheten for rus og psykiatri innføres. Avtalen vil kunne understreke at fagpersonell som yter tjenester i de kommunale boligene, har en rolle med tanke på brannforebygging. Dette også med tanke på at boligene er en del av deres arbeidsplass. Ved å innføre gode rutiner for praktisering av raske og effektive tilsyn, vil tiltaket kunne være gjennomførbart. Videre vil god rapportering av tilsynene resultere i at BBE og driftsavdelingen enkelt kan rette opp i feil og mangler, og tiltak kan enklere iverksettes. Med tanke på utfordringene knyttet til boligene, foreslås det at driftsavdelingen utfører kontroll oftere og gjerne en gang i året, istedenfor hvert femte år. Kommunen skal motivere og samarbeide med relevante enheter for å redusere sannsynligheten for og konsekvensene av en eventuell brann. Det er dermed ikke snakk om at ansvaret blir overført til enheten for rus og psykiatri eller hjemmetjenesten. På den andre siden blir de delaktig i arbeidet for å øke sikkerheten til brukerne og en eventuell tredjepart, som kan bli rammet hvis en uønsket hendelse skulle oppstå. Gjennom et kontinuerlig brannforebyggende arbeid vil sannsynligheten for at en uønsket hendelse oppstå, reduseres betraktelig.

Driftsavdelingen opplever også problematikk med utførelse av arbeid i boligene, da ikke alle beboerne ønsker å slippe dem inn. På grunn av relasjonen fagpersonell fra rus og psykiatri har til brukerne har driftsavdelingen en avtale med dem, for å få bistand til å komme inn i boligene. Avtalen går ut på at driftsavdelingen kan ta kontakt for bistand, når de skal utføre vedlikehold og tilsyn eller lignende i boligene. De er usikre på om denne avtalen er skriftlig, noe den burde være for å sikre fremtidig samarbeid.

6.3 Rapporteringssystemer

Rapporteringssystemer er en viktig faktor i arbeidet med brannforebyggende arbeid i kommunale boliger. For å kunne opprettholde et kontinuerlig sikkerhetsarbeid må alt fra gjennomføring av vedlikehold til observasjoner av mangler og feil rapporteres. Ut i fra intervjuene kommer det frem at gode rapporteringssystemer og rutiner, er helt avgjørende for å forbedre og opprettholde brannsikkerheten i de kommunale boligene. Dette på grunn av stor problematikk knyttet til at røykvarslere blir tatt ned og at det ofte er manglende slukkeutstyr, er det viktig med et fungerende rapporteringssystem for feil og mangler.

Kommunen benytter seg av et forholdsvis nytt system for arbeidsordre og dokumentering, IK-bygg, som ble tatt i bruk desember 2016. Systemet kan i dette tilfellet benyttes som et rapporteringssystem for feil og mangler i boligene. Tjenesteyterne som er ute i boligene og oppdager feil eller mangler, skal videre rapportere dette til sin overordnede. Den overordnede skal deretter legge fravik(ene) inn i systemet. Ordrene som blir sendt til driftsavdelingen blir lagt inn med en prioriteringsliste fra lav til høy, der brannsikkerheten alltid er under høyest prioritet. Grunnen til at kommunen har vært restriktive til hvem som har tilgang til IK-bygg, er for å sikre at det ikke kommer inn flere like meldinger. Ut i fra intervjuene kommer det frem at de ansatte i hjemmetjenesten og enheten for rus og psykiatri, mener at systemet er tungvint. Dette ettersom at de først må rapportere inn til sin overordnede. Noen synes dermed det er enklere å gå utenfor systemet, ved å sende direkte mail eller ringe til driftsavdelingen. Dette viser også at de ansatte ikke har god kommunikasjon eller at de vegrer seg til å prate med sjefen for enheten. Selv om de ansatte ønsker å kontakte sin overordnede, er det ikke alltid de er tilgjengelig akkurat der og da. I etterkant kan det bli problematisk hvis meldingene ikke blir meldt inn. Det er viktig at de ansatte prater seg imellom om brannsikkerhet. Ut i fra intervjuene kommer det også frem at ansatte kontakter pårørende og journalfører saker. Utover dette er de ansatte litt usikre på hvordan de skal rapportere inn manglende utstyr, men de meddeler at de kan ta kontakt med utleier av bolig. Det bør ut i fra dette iverksettes gode rutiner og strategier for en systematisk ordning, hvor de ansatte rapporterer videre til sine overordnede og faktisk benytte seg av dette systemet. For å oppnå dette bør de ansatte få generell opplæring i hvordan IK-bygg skal benyttes, herunder også hensikten og formålet med systemet. Det må også merkes at meldinger ikke kun trenger å formidles muntlig, men de kan også meldes skriftlig. Flere av intervjuobjektene nevnte at IK-bygg ble tatt i bruk for ca. ett halvt år siden (våren 2017). Dette er ikke tilfellet, da systemet ble tatt i bruk desember 2016. Dette gjenspeiler at det er manglende interesse for bruk av IK-bygg, samt dårlig kommunikasjon innad i kommunen. Det har også en sammenheng med at de ansatte har manglende kunnskap i forhold til de andre enhetenes brannforebyggende arbeid. Ellers benytter hjemmetjenesten og enheten for rus og psykiatri

rapporteringsystemet Gericca. Skulle de ansatte meldt inn om feil og mangler her, vil ikke meldingen bli sendt videre til ansvarspersonell. I og med at de benytter seg daglig av dette systemet, burde gjerne systemet kobles sammen med IK-bygg. Dette for å sikre at feil og mangler blir rettet opp.

Rutiner for rapporteringssystemer er en organisatorisk barriere og vil være avhengig av både menneskelige- og tekniske barrierer. I tilfeller hvor de tekniske installasjonene svikter vil rapporteringssystemet ikke fungere, da rapporteringen skjer digitalt. Dermed er det behov for menneskelige forhold slik som vedlikehold for at systemene skal være operative. Systemet vil heller ikke fungere optimalt med mindre mennesker er flinke til å benytte rapporteringssystemet, slik det er tiltenkt. Ut ifra det ovennevnte er det valgt å plassere barrieren i det røde sårbarhetsområde, ettersom alle enhetene i kommunen kan bli bedre på dette.

Rapporteringssystemer er knyttet sammen med kommunikasjon, da kommunikasjonen vil være dårlig uten rapporteringssystemer. Rapportering er en måte å føre dialog innad i kommunen, og for å dokumentere inn til kompleks organisasjon.

6.4 Kommunikasjon og møtegruppe

6.4.1 Kommunikasjon

Det kommer frem gjennom intervjuene at de ulike enhetene er usikre på hvordan det arbeides med brannforebyggende arbeid i kommunen. For å klargjøre dette vil god kommunikasjon være nødvendig. Kommunikasjon er overføring og/eller utveksling av informasjon og kunnskap mellom ulike personer. Et godt tverrfaglig kommunikasjons samarbeid mellom involverte enheter i kommunen er avgjørende for kartlegging av brannsikkerhet i kommunale boliger. Kartleggingen vil bidra til å redusere sannsynligheten for uønskede hendelser.

Kommunikasjon er en organisatorisk barriere, og vil være avhengig av menneskelig handling. God kommunikasjon er nøkkelen til et godt samarbeid, og uten god kommunikasjon vil ikke et samarbeid fungere. Det burde ikke være noe problem med å opprette et godt kommunikasjons samarbeid mellom enhetene. For å oppnå dette må alle være engasjerte og ha et ønske om å arbeide for et godt samarbeid. Det er også viktig at enhetene tolerere, samt tar til seg både positive og negative tilbakemeldinger. Uten god kommunikasjon kan også tekniske barrierer i noen tilfeller svikte.

Gjennom arbeid med sikkerhet og brannforebyggende arbeid vil forbindelser og kommunikasjon være viktige og avgjørende faktorer. Det vil være avgjørende å utarbeide tillit og klargjøring av ansvarsområder innad i enhetene, for videre arbeid med brannforebygging med de risikoutsatte gruppene. Ut i fra resultatene fra intervjuene kommer det frem at enhetene ser viktigheten med god kommunikasjon, men allikevel blir ikke dette fulgt opp i praksis. Det kommer frem at det er manglende kommunikasjon mellom de ulike enhetene. De forskjellige enhetene har ikke en klarhet i hva de andre enhetene arbeider med når det gjelder brannsikkerhet. Ønske om god kommunikasjon og samarbeid mellom de forskjellige enhetene

er stor fra BBE sin side, ettersom dette er en avhengighets faktor for kartlegging av brannsikkerhet i kommunale boliger. BBE har som nevnt tidligere ikke tilstrekkelig med ressurser til å arbeide med brannsikkerheten i de ca. 300 kommunale boligene helt alene. De er avhengig av innspill fra de andre enhetene, som gjerne er ute i boligene. Det må igjen påpekes at meningen med dette ikke er å legge ansvaret over på de andre enhetene, men at de skal være delaktige i samarbeidet om kommunale boliger.

Ut i fra det som er nevnt ovenfor er det derfor i kapittel 5.2 *Analyse av intervju* valgt å plassere barrieren innenfor det røde sårbarhetsområde. Dette ettersom kommunikasjonen per dags dato virker litt fraværende, samt at det ikke alltid er like enkelt å opprettholde god kommunikasjon. Viktigheten med god kommunikasjon på tvers av enhetene er stor, med tanke på videre arbeid med brannforebygging i kommunale boliger.

6.4.2 Møtegruppe

Ved etablering av en møtegruppe, vil ansatte kunne ha god dialog med andre relevante enheter. Ikke minst gir dette en god mulighet for å opprettholde kommunikasjonen på tvers. Ved møtegruppe menes det at ansatte fra de ulike enhetene i kommunen samles for å løse ulike problemstillinger, herunder ca. hvert kvartal. Etablering av en slik møtegruppe bidrar til felles bevissthet, samt til å opprettholde engasjementet rundt det brannforebyggende arbeidet. Dette åpner opp for informasjonsdeling, ulike perspektiver og problemstillinger kan vektlegges og diskuteres. Informasjonen som deles kan f. eks være hvordan de ulike enhetene føler at det går med tanke på det brannforebyggende arbeidet, herunder blant annet rutiner. Er det noe som bør endres eller iverksettes? Har de ansatte lagt merke til økt brannfare hos brukere, og lignende? Dette kan dermed bidra til å forsterke det kontinuerlige samarbeidet på tvers av enhetene.

Før oppstart av denne rapporten har fellesmøter blant relevante aktører vært fraværende, og fokuset på brannsikkerhet i de kommunale boligene har vært minimal. For å få til et godt samarbeid på tvers av enhetene, er kommunikasjon og felles bevissthet rundt det brannforebyggende arbeidet helt sentralt. På dette området er kommunen sårbar. Det er klart at dette krever engasjerte medarbeidere (menneskelig barriere), samt gode rutiner slik at det blir prioritert (organisatorisk barriere). Tiltaket er plassert innenfor det gule sårbarhetsområde, ettersom ikke alle enhetene føler de har et klart ansvar eller arbeidsoppgaver når det kommer til brannforebygging. Kommunen må planlegge hvordan jevnlig møter kan iverksettes, for at fokuset på brannsikkerhet i kommunale boliger ikke vil reduseres med tiden.

6.5 Forankring

BBE, driftsavdelingen og Haugesund brannvesen er enige om at en manglende forankring i kommunen reduserer muligheter til et godt samarbeid. Kommuneloven bygger på prinsippet om at kommunen som utgangspunkt skal ha frihet til å organisere og innrette seg slik at de kan løse oppgaver ut fra sine egne forutsetninger. Gjennom en forankring vil kommunen fastsette satsingsområder, planlegge godt samarbeid og tiltak for å redusere den kartlagte risikoen for brann på en god og effektiv måte. Forankring av arbeid med brannsikkerhet handler om å etablere legitimitet og formell støtte til formålet. Dette kan for eksempel sikres gjennom

skriftlige avtaler, herunder konkrete beskrivelser og mål i relevante strategiske dokumenter og handlingsplaner. [22] Videre vil det være behov for å fastsette funksjonsbeskrivelser, hvor tydelige rolleavklaringer på tvers av enhetene kommer frem. Herunder hvem som har ansvaret for hva, og hvordan de skal samarbeide med andre enheter. Det vil være viktig å ha gode beskrivelser for rolleavklaringer i forankringen, for at kommunen skal klare å få en oversikt over brannsikkerheten i boligene. Hensikten med barrieren er å bidra til økt fokus på brannsikkerhet i kommunale boliger, samt avklare nødvendige rolle- og ansvarsområder for videre brannforebyggende arbeid. Dette burde komme fra rådmannen i kommunen. En god forankring er viktig for å avklare sentrale spørsmål, samt for å forplikte relevante enheter i samarbeidet. Ut i fra intervjuene kommer det også frem at flere av enhetene i kommunen ønsker en forankring for å forbedre det nåværende arbeidet med brannforebygging i kommunale boliger. Dette på bakgrunn av manglende rammer og mål for ansvar, og et ønske om samarbeid og bistand i arbeidet med brannsikkerhet i disse boligene. Det er flere av enhetene som ikke anser at de er pålagt et ansvar innenfor brannforebygging, og som gjerne ikke ønsker å ha for mye ansvar innenfor dette.

Forankring vil være en organisatorisk barriere, og vil være avhengig av menneskelig handling. Gjennom forankring vil det brannforebyggende arbeidet bli organisert, samt tilrettelegge for gode strategier og fremgangsmåter for videre brannforebygging. På grunnlag av det som er nevnt ovenfor er det i kapittel 5.2 *Analyse av intervju* valgt å plassere barrieren innenfor det røde sårbarhetsområdet. Det kan være utfordringer med å få gjennomført en forankring, men gjennom kartlegging og belysning av viktigheten for tiltaket vil dette være mulig å oppnå. BBE sitt brannforebyggende arbeid vil være sårbart uten en forankring. Ønske om et godt tverrfaglig samarbeid kan bli en utfordring, ettersom det er behov for klare rolle- og ansvarsområder, samt oppgaveavklaring innad i kommunen.

6.6 Oppgradering av bolig

BBE får en begrenset sum på ca. 7 millioner kroner per år til innkjøp av boligmasser. Ved salg av boligmasser, går pengene inn til kommunens felles økonomi. For at kommunen skal kunne kjøpe nye/oppgradere boliger, bør pengene ved salg gå til enheten. Ved kjøp av nye boliger i dag, påpeker BBE at de ser på pris og kvalitet. I forhold til brannsikkerheten gjør ikke kommunen noe ytterligere enn det som er kravet for byggeåret til boligene.

Kommunens boliger faller inn under risikoklasse 4, det vil si samme klasse som for vanlig bolig. Kommunens boliger, både eksisterende- og fremtidige boliger, skal dimensjoneres etter kravene som er fastsatt i Byggteknisk forskrift (2017). Innenfor risikoklasse 4 skal personene kjenne til rømningsveier, og de skal kunne bringe seg selv ut i sikkerhet. Dersom dette ikke er et tilfelle, bør beboerne plasseres i risikoklasse 6. Som tidligere nevnt blir kommunale boliger tildelt til personer med ulike utfordringer. Dette kan være personer som sliter med utfordringer knyttet til rus og psykiatri. Som nevnt i kapittel 2.2 *Rømnings teori* skal tilgjengelig rømningstid være vesentlig lengre enn nødvendig rømningstid. Det er ingen hemmelighet at mange av personene som bor i disse boligene, vil bruke lengre tid på rømning enn folk flest. Er det sikkert at disse brukerne reagerer på utløst alarm og kan bringe seg selv ut i sikkerhet? Brukerne skal

være i stand til å detektere en brann, de skal også tolke situasjonen samt ta en beslutning om hva de skal gjøre. Ikke minst skal de vurdere hvilken rømningsrute de skal benytte, som fører til sikkert sted. Dette kan være en stor utfordring med tanke på livssituasjonen til brukerne, og hvilken brann erfaring/kunnskap de sitter med.

Brukerne vil kunne ha problemer med å høre/tolke en alarm dersom de er ruset og sover, hvis de i det hele tatt har operative alarmer. Hvis dette er et tilfelle vil ikke brukerne være i stand til å slokke, evakuere eller varsle brann. Brannen kan eskalere relativt raskt dersom brukeren har mer gjenstander enn det boligen er dimensjonert for. Om dette skulle inntreffe i et rekkehus eller en firemannsbolig, ville konsekvensene blitt betydelig større både med tanke på tredjepart og materielle verdier. Videre hvis en rullestolbruker er tildelt bolig i andre etasje, hva gjør denne brukeren i et nødstilfelle? Ved et branttillop foregår rømning via trapperom, og heis er ikke en tilgjengelig rømningsrute. Skal brukeren da bli sittende å vente til brannvesenet ankommer boligen? Det er under slike tilfeller at viktigheten med det brannforebyggende arbeidet kommer frem. Ved at enhetene samarbeider om å tildele den best egnede boligen, og at rett tiltak er iverksatt og opprettholdt, vil rømningen kunne foregå på en rask og sikker måte. Som tidligere nevnt må det også påpekes at ikke alle brukerne mottar tjenester i hjemmet. For disse brukerne vil tiltak som oppgraderte boliger, herunder med tanke på brannsikkerhet, være et alternativ.

Ut ifra intervjuene kommer det frem at kommunen ønsker robuste boliger, og ønsker heller å oppgradere eksisterende boliger fremfor å kjøpe nye boliger. Noen av løsningene til oppgradering krever mer ressursbruk og enkelte løsninger er mer kostbare enn andre. Dette kan bidra til at enkelte oppgraderinger er mer utfordrende å gjennomføre enn andre. Videre er det viktig med samspill mellom både tekniske, organisatoriske og menneskelige barrierer for at installasjoner skal kunne fungere optimalt. Det er dermed i kapittel 5.2 *Analyse av intervju* valgt å plassere tiltaket om oppgradering innenfor det gule sårbarhetsområde. Ved oppgradering av risikoklasse, stilles det strengere krav til boligene. Selv om boligene ikke oppgraderes til høyere risikoklasse, er det andre måter å oppgradere boligene på. Selve branncelleinndelingen kan øke, samt at brannmotstanden i materialene som benyttes i vegger, dører og tak kan økes. En branncelle kan være en bruksenhet i en blokk, og skal hindre brannen/røyken i å spre seg til andre deler av bygget innenfor en fastsatt tid. Brannmotstand i materialer forteller hvor lenge materialet kan være utsatt for varmpåkjenning før de begynner å gi etter. Oppgradering av branncelleinndeling og økt brannmotstand i materialene vil kunne være kostbart, men dette er knyttet til gevinstrealisering. På en annen side vil det være lite utfordringer knyttet til hærverk, og tiltaket krever lite ettersyn. Andre tiltak som kan iverksettes for å oppgradere brannsikkerheten i boligene er automatisk brannalarmanlegg og slokkeanlegg.

Automatisk brannalarmanlegg (ABA) er et anlegg som detekterer og varsler om brann og røykutvikling. ABA med direkte varsling til brannvesenets 110-sentral sikrer tidlig utrykning og innsats ved brann, som kan redde liv og andre verdier. For å øke brannalarmanleggets pålitelighet, er det vanlig at det foreligger rutiner for å sjekke om det virkelig brenner eller om det er falsk alarm. [13] ABA med direktekobling til brannvesenet er en teknisk barriere, og vil være avhengig av samspillet mellom menneskelige og organisatoriske barrierene for å fungere optimalt. Fungerer ikke rutiner (organisatorisk barriere) for systemet eller vedlikehold

(menneskelig barrierer), vil ikke det tekniske fungere. utfordringer knyttet til ABA i kommunale boliger er vedlikehold og hærverk. Samtlige av brukerne har personlige utfordringer, og på grunnlag av dette kan det være en fare for hærverk på anlegget. I kapittel 5.2 *Analyse av intervju* ble barrieren ABA med direktekobling til brannvesenet plassert innenfor det gule sårbarhetsområdet. Andre utfordringer med installasjon av ABA i boligene er knyttet mot kommunens økonomi, men noen forsikringselskaper har rabattordninger på brannalarmanlegg. Det vil være kostbart å installere ABA i de ca. 300 kommunale boligene. Alternativet kan være å installere anlegget i enkelte boliger, hvor det eksempelvis kan plasseres brukere som har en større risiko for å forårsake brann. ABA kan også installeres i områder hvor det er behov for å sikre en tredjepart, som enkelt kan bli rammet hvis det skulle oppstå brann. Det handler om gevinstrealisering. Hvis alt fungerer slik det skal, vil dette være et godt tiltak for rask utrykning ved brann som kan redde liv og andre verdier. Tiltaket vil kunne gi en ekstra trygghet til BBE, da en eventuell brann i deres boliger vil bli varslet til brannvesenet. ABA med direktekobling vil også gi en ekstra trygghet til brannvesenet, herunder at de får tidlig beskjed om brann. Ikke minst vil tidlig utrykning og innsats bidra til å øke sikkerheten til en tredjepart.

Det eksisterer flere typer automatiske sløkkeanlegg, men videre i denne rapporten er det kun sett på følgende:

- **Sprinkleranlegg**

Sprinkleranlegg er et stasjonært sløkkeanlegg som benytter vann som sløkkemiddel, som igjen distribueres gjennom rørrnett til sprinklerhoder rundt i bygget. Anlegget er konstruert for å kontrollere eller slukke brann tidlig i startfasen, og øker dermed den tilgjengelige rømningstiden samt sikkerhetsmarginen. Et sprinkleranlegg har høy pålitelighet, herunder har sprinkleranlegget blitt benyttet i over 100 år, og har en levetid > 50 år. Erfaringen har vist at sprinkleranlegget i 97% av branner sløkkes eller kontrolleres i bygninger med installert sprinkleranlegg. [23]

- **Inergen**

Inergen er et miljøvennlig sløkkemiddel, som består av gasser som allerede er naturlig tilstede i atmosfæren. Inergen slukker brann via oksygen fortrenging. Formålet med dette er å redusere oksygenivået i rommet fra 21% til underkant av 15%, slik at brannen ikke får «puste». Dette resulterer i at brannen vil slukke i løpet av ca. 30-45 sekunder. Ved å tilføre 8% CO² vil hjertet stimuleres til å slå noe raskere. Dette medfører kompensering for manglende oksygen, og betyr at det er helt trygt å oppholde seg i rommet når Inergen sløkkeanlegget utløses. Inergen er en inertgass, som betyr at den ikke tar noen rolle i forbrenningsprosessen, og videre vil ikke gassen være giftig eller brennbar. [24]

Inergen sløkkeanlegg vil ha høy på pålitelighet og sløkkeeffekten vil ligge på ca. samme nivå som et sprinkleranlegg. Det eksisterer flere måter å installere et Inergen anlegg på. Med tanke på kommunale boliger foreslås det et enkelt rørsystem med en gasstank, og som har en til to dyser (avhengig av størrelse på bolig). Videre bør anlegget være innebygd, herunder er det behov for en type rist, åpning e.l. for at gassen skal kunne spre

seg i rommet, og anlegget bør gjerne bestå av spesial dyser. Dysene kan plasseres både høyt og lavt på veggen, og kan for eksempel stå bakenfor et skap.

I kapittel 5.2 *Analyse av intervju* er det valgt å plassere automatisk slokkeanlegg under det røde sårbarhetsområdet, da barrieren byr på flere utfordringer i henhold til de kommunale boligene. Sprinkleranlegg er kostbart og er avhengig av service og vedlikehold (organisatoriske- og menneskelige barrierer) for å kunne fungere optimalt. Dysene til et sprinkleranlegg kan ikke plasseres hvor som helst, ettersom de er avhengig av å fordele slokkevann og er lett tilgjengelig for hærverk. På grunn av dette er det ikke ønskelig av BBE å installere sprinkleranlegg i boligene. På den andre siden vil dette være et bra tiltak med tanke på brannsikkerhet, ettersom anlegget er pålitelig. Det er mulighet for å plassere dysene til et Inergen anlegg både høyt og lavt, og benytte spesial dyser som i tillegg kan skjules. Det er viktig at gassen kan sive ut gjennom for eksempel en rist eller åpning. Anlegget vil være kostbart og krever service og vedlikehold på lik linje med et sprinkleranlegg. Med tanke på kommunale boliger, vil Inergen anlegg være et bedre alternativ ettersom dette er et enklere og et mindre komplekst system.

6.7 Samling/søppel i boligene

Utenom hærverk, salg og nedrivning av røykvarslere og brannsløkningsapparater, er samling en stor utfordring i de kommunale boligene. For mange av brukerne er dette eiendeler og blir sett på som skatter, men for andre blir det sett på som søppel. Kommunen kan ikke tvinge brukerne til å kaste tingene eller true med utkastelse. Ved utkastelse må kommunen finne ny bolig til brukeren, og brukeren kan ikke nektes å ta med seg tingene videre. I ekstreme tilfeller hvor det er høy brannfare og fare for andre, bør brannvesenet kontaktes. Et forslag for å forhindre at ekstreme tilstander skal oppstå, er å innvilge krav til samling/søppel i leiekontrakten. I leiekontrakten mellom utleier og leier bør det komme tydelig frem at store mengder av samling/søppel ikke er akseptabelt. Ved å sette slike krav kan brannrisikoen reduseres, og det blir enklere for kommunen å håndtere slike saker.

Tiltaket er en organisatorisk barriere. Barrieren vil allikevel være avhengig av menneskelig handling, herunder at ansatte som er ute i boligene kontrollerer at krav i leiekontrakt opprettholdes. Tiltaket kan enkelt iverksettes. Videre krever tiltaket godt samarbeid med de ansatte fra de ulike enhetene, da de må holde øynene åpne og ha gode rutiner på rapportering. Ut i fra intervjuene kommer det frem at ansatte i enheten for rus og psykiatri og hjemmetjenesten er bevisst på denne problemstillingen. Videre blir utfordringen mer rettet til dokumentering og rapportering av situasjonen. Ved tidlig rapportering av økende samling/søppel, bør brannvesenet kontaktes. Videre må brannvesenet utføre tilsyn i boligen, og brukeren må redusere mengde søppel som oppbevares i boligen. Dette ettersom at krav i leiekontrakten overskrides. Det er på bakgrunn av dette valgt i kapittel 5.2 *Analyse av intervju* å plassere tiltaket innenfor det grønne sårbarhetsområdet. Tiltaket vil forbedre brannsikkerheten, men tiltaket vil ikke løse alle problemene og utfordringene som er i boligene.

6.8 Sjekkliste

En sjekkliste er en liste over ulike elementer som skal kontrolleres, og gir en pekepinn på hvordan interkontroll arbeidet er. Sjekklisten vil kunne inneholde elementer som bidrar til økt brannsikkerhet i kommunale boliger. I henhold til Haugesund kommune vil dette være et godt verktøy i forbindelse med det brannforebyggende arbeidet. Tiltaket bidrar til økt brannsikkerhet i boligene, samt er det en systematisk arbeidsmetodikk. Det er tiltenkt at sjekklisten benyttes av relevante enheter, som er innom de kommunale boligene.

Ved presentasjon av en mulig sjekkliste som hjelpemiddel for det brannforebyggende arbeidet i de kommunale boligene, er intervjuobjektene positive og mener at det er et bra tiltak. Hjemmetjenesten er litt redd for at dette vil bli en ekstra belastning, i tillegg til alle de andre arbeidsoppgavene. Det stilles derimot krav om at listen er enkel og brukervennlig.

For at sjekklisten skal være fungerende og ha god virkning, krever det at enhetene har et godt tverrfaglig samarbeid og at hver enhet føler på et visst ansvar ved brannsikkerheten. Dersom de ansatte som er ute i boligene benytter seg av denne sjekklisten, vil dette øke kartleggingen med tanke på det brannforebyggende arbeidet betydelig. Via denne listen kan ansatte registrere feil og mangler i boligene. Bare med noen få tastetrykk, blir meldingene sendt direkte til enheten som har ansvar for å rette opp i feil(ene) og mangler. Det er tiltenkt at sjekklisten skal benyttes kontinuerlig av de relevante enhetene som er innom i boligene. Som nevnt tidligere forekommer det flere utfordringer knyttet til de kommunale boligene. I og med at kommunen har begrenset med ressurser til å utføre jevnlige tilsyn, kan en sjekkliste bidra til å kartlegge hvor det er høyst nødvendig å utføre arbeid.

Ut i fra intervjuene er det per i dag ikke utarbeidet gode rutiner som fanger opp ulike feil og mangler ute i boligene. I dette tilfelle er kommunen meget sårbar, og har dermed behov for at andre relevante enheter tar delaktig ansvar i å følge opp brannsikkerheten. Sjekklisten er avhengig av gode og operative tekniske systemer, samt menneskelige forhold. Forhåpentligvis vil sjekklisten styrke kommunens arbeid med brannforebygging, og samarbeidet mellom enhetene. For å opparbeide gode rutiner ved bruk av sjekklisten, må den være brukervennlig og oversiktlig. Det er tiltenkt at de ansatte benytter seg av dette verktøyet ca. en gang pr. uke. Ettersom de ansatte kan rapportere inn de samme meldingene, og det registreres samme meldinger flere ganger i systemet, vil sjekklisten være sårbar. Systemet vil ikke fungere optimalt med mindre de ansatte er flinke til å benytte rapporteringssystemet, slik det er tiltenkt. Det er derfor viktig at det foreligger gode og systematiske rutiner for bruk av sjekklisten, slik at dette blir et godt verktøy som fungerer over tid.

I og med at tiltaket er avhengig av tekniske, organisatoriske og menneskelige barrierer, samt at det pr. dags dato ikke er en eksisterende sjekkliste, er det i kapittel 5.2 *Analyse av intervju* valgt å plassere tiltaket innenfor det røde sårbarhetsområde. Kommunen vil tjene godt på gode rutiner for å forbedre brannsikkerheten i kommunale boliger.

6.9 Brannopplæring

Hjemmetjenesten tilbyr helsetjenester og enheten for rus og psykiatri tilbyr booppfølging. De ansatte burde være klar over at brann er en stor risikofaktor for sine brukere, og burde dermed øke fokuset og kunnskap om brannsikkerhet. Kommunen skal bidra til innhenting og formidling av kunnskap om brannårsaker, kjennetegn på omkomne eller skadde, kjennetegn ved byggverk som er involvert og hvilke forebyggende og beredskapsmessige tiltak som kan påvirke forløpet og/eller utfallet av branner.

Opplæring i generell brannsikkerhet er viktig for å gjøre de ansatte trygge på hvordan de skal håndtere en uønsket situasjon, med tanke på brann. Ut i fra intervjuene kommer det frem at ansatte har en viss formening om hvordan de skal håndtere en slik situasjon. Det sies også at ansatte fikk opplæring og kurs tidligere, men at dette ikke er tilfelle lengre. Videre mener de ansatte at de burde fått mer opplæring innen brann, i og med at det eksisterer mange brannfeller i flere av de kommunale boligene. Det vil også være mye enklere for dem å tenke forebyggende, dersom de er klar over ulike typer brannfarer og konsekvensreducerende tiltak. Opplæringen burde dermed dekke konsekvensreducerende tiltak som håndtering av manuelt slokkeapparat, samt en innføring i hva slags type brannfeller som eksisterer. Det er viktig å ha kunnskap om tematikken slik at enkle brannforebyggende grep kan iverksettes, samt det å kunne veilede brukerne.

Tiltaket om brannopplæring er i kapittel 5.2 *Analyse av intervju* plassert innenfor det grønne sårbarhetsområdet, da dette tiltaket ikke påvirker det organisatoriske arbeidet med brannforebygging til kommunen i stor grad. Tiltaket vil kunne gi personer fra andre enheter mer forståelse og bevissthet på brannsikkerhet. Noe som igjen kan øke fokus og samarbeidsvilje.

6.10 Andre tiltak

6.10.1 Komfyrvakt

En komfyrvakt består av en sensor og en strømavbryter, og er gjerne plassert ovenfor komfyren. Sensoren overvåker kokeplatene og dersom sensoren registrerer fare for brann, vil den utløse og gi alarm. Dersom ingen skulle reagere på alarmen vil sensoren gi beskjed til en bryter, som da kutter strømmen til komfyren. [25] Dette vil være et godt egnet tiltak, da rus og alkohol ofte er en medvirkende årsak til komfyrbrann. Med tanke på de kommunale boligene, vil det være utfordringer knyttet til salg og hærverk av komfyrvakt. Også gjennom intervjuene kom det frem at slike komfyrvakter enkelt blir nedrevet, ettersom brannsikkerhet ikke er i fokus hos brukerne. Et annet tiltak kan være å integrere komfyrvakten i viften, ettersom dette reduserer sannsynligheten for at enda et brannforebyggende tiltak fjernes.

En komfyrvakt som ikke er integrert, krever gode rutiner for kontrollering. Dette vil si at kommunen er avhengig av andre tjenesteytere, som er innom boligene til å sjekke at tiltaket fremdeles er intakt. For at dette skal fungere på best mulig måte kreves det god kommunikasjon på tvers, samt et godt rapporteringssystem. Vanlig komfyrvakt er forholdsvis billig og enkle å

montere, samt at hjelpemiddelsentralen er behjelpelige med dette for de risikoutsatte gruppene. På grunnlag av dette er det i kapittel 5.2 *Analyse av intervju* valgt å plassere tiltaket innenfor de grønne sårbarhetsområdet, ettersom dette enklere lar seg gjennomføre.

6.10.2 Brannhemmende- laken, spray og madrass

Brannhemmende spray er en ugiftig væske som enkelt kan sprayeres på lett antennelig gjenstander, og er verken farlig for miljøet eller mennesker. Dette er et godt egnet tiltak for de som røyker i hjemmet, da det hindrer materialene som f. eks møbler, tepper og gardiner i å antenne. Sprøyen er forholdsvis billig, og lett tilgjengelig på markedet. [26] Brannhemmende laken og madrass fungerer på samme måte som brannhemmende spray, da det vil redusere risikoen for at en brann oppstår. utfordringer knyttet til brannhemmende madrass vil være økonomisk, da disse madrassene trolig er kostbare. Ettersom dette tiltaket er enkelt å innføre, men kan være kostbart, herunder brannhemmende madrasser, plasseres tiltaket innenfor det grønne sårbarhetsområdet.

6.11 Tiltakenes sammenheng

Tiltakene nevnt ovenfor er avhengig av menneskelige-, organisatoriske og tekniske barrierer for at de skal fungere. Videre vil flere av tiltakene nevnt i kapittel 6 være avhengig av hverandre, for at de skal kunne fungere optimalt.

God kommunikasjon og rutiner for rapportering er de mest sentrale tiltakene med tanke på brannforebygging i de kommunale boligene. På grunn av tiltakenes viktighet og tilknytning til de andre foreslåtte tiltak, er kommunikasjon og rapportering uten tvil de tiltakene som har høyest sårbarhet. Dette er noe Haugesund kommune må arbeide videre med, for å kunne øke brannsikkerheten i de kommunale boligene. For å øke samarbeidet og dermed kommunikasjonen i mellom enhetene, kan møtegrupper være en god løsning.

Hvis det ikke innføres gode rutiner for rapportering og god dialog mellom enhetene, vil heller ikke tiltaket om tilsyn være like effektivt som tiltenkt. Tiltaket krever at enhetene rapporterer inn feil og/eller mangler ute i boligene, slik at driftsoperatørene enkelt kan føre tilsyn i de boligene hvor nødvendigheten er størst. I tillegg vil en eventuell sjekkliste være et godt verktøy for rapportering, men vil også være avhengig av god kommunikasjon og rutiner slik at listen blir benyttet slik den er tiltenkt.

Dersom en beboer har overbelastet mengde med søppel i boligen, er det viktig at enhetene kjenner til tematikken og vet hvordan de skal håndtere en slik situasjon. Tiltaket *krav til samling/søppel i leiekontrakt* vil dermed ha en sammenheng med kommunikasjon, opplæring i generell brannsikkerhet og rutiner for rapportering.

Det vil være en sammenheng mellom tilsyn/vedlikehold, kommunikasjon og rapportering for at de tekniske tiltakene skal fungere optimalt.

Ettersom det foreligger en viss sammenheng mellom tiltakene er det viktig at enhetene i kommunen arbeider sammen som et helhetlig team. Dette bidrar til å sikre et fremtidig brannforebyggende arbeid i henhold til de kommunale boligene. Det vil nødvendigvis ikke oppstå brann ved svikt på en av de sannsynlighetsreduserende barrierene fra figur 6. Sannsynligheten for at det kan oppstå brann vil være større, ettersom barrierene er en del av det brannforebyggende arbeidet. Barrierene skal hver for seg redusere sannsynligheten for at en brann skal kunne oppstå, i en tidlig fase. Videre vil en brann i boligene være avhengig av beboerne og deres syn på brannsikkerhet. For eksempel vil det ikke nødvendigvis begynne å brenne ved manglende tilsyn. Dette vil være en faktor som bidrar til at feil og mangler ikke blir oppdaget, som igjen er en faktor som kan forårsake brann. Det betyr at sannsynligheten for at det oppstår en brann, vil være høyere ved manglende barriere for tilsyn. Ved svikt av barrierene ABA med direktekobling og automatisk slokkanlegg, vil konsekvensene av inntruffet brann kunne bli alvorlig. Dette ettersom at tiltak for rask og effektiv slokking mangler.

7 Konklusjon

Prosjektoppgaven fokuserer på å kartlegge Haugesund kommunes brannsikkerhetsarbeid i forbindelse med de risikoutsatte gruppene i kommunale boliger, boliger som ikke er omsorgsboliger. Resultatene fra de kvalitative intervjuene har identifisert viktige utfordringer for effektivt arbeid med brannforebygging, på tvers av kommunen. Ut i fra funnene fra oppgaven kan det konkluderes med at samarbeidet på tvers ikke er tilstrekkelig, og fokuset på brannsikkerheten i de kommunale boligene har i lengre tid vært begrenset.

BBE som eier har et lovpålagt ansvar for at de kommunale boligene har tilstrekkelig brannsikkerhet, og har i oppgave å kartlegge brannsikkerheten i boligene. Brann i en kommunal bolig vil få konsekvenser for kommunen som eier, og begrensede ressurser og økonomi trekkes frem som viktige hindringer for prioritering av brannsikkerhet hos beboerne. Videre vil det være utfordrende å stille krav til brukeren av byggverkene, ettersom at flere av beboerne ikke prioriterer brannsikkerhet. Undersøkelser viser at tre av fire personer som omkommer i brann tilhører en risikoutsatt gruppe. Personene omkommer som oftest i eget hjem, og flere mottar tjenester i hjemmet fra kommunen. De andre enhetene i kommunen, slik som hjemmetjenesten og enhet for rus og psykiatri, anser at de ikke er lovpålagt et ansvar med tanke på brannforebygging. På grunnlag av dette føler de gjerne at de ikke har en rolle i henhold til brannsikkerhet. De skal likevel ha en delaktig rolle i arbeidet med brannforebygging, da de er en del av kommunen, og kommunen som helhet har et lovpålagt ansvar. Videre er tjenestene innom boligene og har daglig eller ukentlig kontakt med brukerne. Ikke minst har de helseansvar, og brann identifiserer fare for liv og helse. Det er viktig å forstå at det er et skille mellom overordnet ansvar og utførelse. Kommuneloven og brann lovverk generelt er for uspesifisert, og referer kun til at eier har ansvaret for brannsikkerheten. Lovverket spesifiserer ikke konkret hvem som skal gjøre hva. En forankring vil kunne pålegge og forplikte andre relevante enheter til et samarbeid for å øke brannsikkerheten i de kommunale boligene. Det vil være behov for konkrete funksjonsbeskrivelser i forankringen, som fastsetter hvem som har ansvaret for hva og hvordan enhetene skal samarbeide på tvers.

Kommunen har gjort nok for brannsikkerheten, når et kontinuerlig og tilstrekkelig brannsikkerhetsnivå opprettholdes. Per i dag iverksetter BBE i regi av driftsavdelingen brannsikringstiltak i de kommunale boligene, slik at sikkerhetsnivået er i samsvar med kravet. Videre er det mye utfordringer knyttet til at brukerne selger eller river ned branntiltak som skal være tilstede i boligene, kun kort tid etter at det har blitt montert. Brannvesenet bistår driftsavdelingen med utskifting av røykvarslere gjennom prosjektet *Aksjon boligbrann*, men avdelingen har også behov for bistand fra flere.

Dersom en brukers evakueringssituasjon endrer seg, og brukeren ikke ønsker å bytte bolig, ønsker kommunen å dokumentere at de har forsøkt å gjøre noe med situasjonen. Da har kommunen dokumentert at brukeren bor i boligen på egen risiko. Gjennom intervju kom det frem at vedtakskontoret ikke har like stort fokus på brannsikkerhet med tanke på en evakueringssituasjon, ved tildeling av bolig. Det er vesentlig at de som tildeler boliger er klar

over viktigheten angående dette. Avdelingen har på lik linje med de andre enhetene, og som del av kommunen, ett pålagt brannforebyggende ansvar.

For å redusere sannsynligheten og konsekvensen av brann i boligene, samt for å sikre beboernes og en eventuell tredjeparts sikkerhet, anbefales det å iverksette ytterligere tiltak. Dette kan være tiltak som automatisk brannalarmanlegg med direktekobling til brannvesenet, krav om samling/søppel i leiekontrakt, automatisk sløkkeanlegg, herunder inergen anlegg, komfyrvakt og oppgradering av bolig. Forslag til tiltak er ikke sett i betraktning med de følgende økonomiske kostnadene. Videre bør kommunen etablere bedre kommunikasjon og rutiner for rapportering, som igjen er de mest sentrale tiltakene med tanke på økt brannforebygging i de kommunale boligene. På grunn av tiltakenes viktighet og tilknytning til de andre foreslåtte tiltak, er kommunikasjon og rapportering uten tvil de tiltakene som har høyest sårbarhet. For å kunne opprettholde et tilfredsstillende kontinuerlig sikkerhetsnivå i boligene, vil det være behov for et tverrfaglig samarbeid.

Selv om forskriftene for brannforebygging krever samarbeid på tvers av enhetene i kommunen, tyder intervjuene på at et tverrfaglig samarbeid i Haugesund kommune, per dags dato, foregår på et generelt lavt nivå. På grunnlag av at flere enheter ikke anser at de er pålagt et ansvar om brannforebygging, vil arbeidet ikke bli helhetlig ettersom det kun avhenger av ildsjeler. Et velfungerende samarbeid mellom de ulike enhetene vil kunne øke fremtidig arbeid med brannforebygging i de kommunale boligene.

Det er viktig at informasjonsdeling i arbeidet med brannforebygging ikke undervurderes, og arbeidet bør bygge på at enhetene har felles forståelse og bevissthet om brannsikkerhet. Enhetene har behov for jevnlig møter for å skape et kontinuerlig og effektivt samarbeid. Mye av grunnen til dette, er at enhetene i kommunen, per dag dato, ikke har kunnskap til hverandres praksis og rutiner rundt det forebyggende arbeidet. For å effektivisere samarbeidet om brannsikkerhet, kreves det gode rutiner for rapportering og dokumentering. Dette krever igjen både tid og ressurser. En god metode for å avdekke feil og mangler i de kommunale boligene, vil være benyttelse av en eventuell sjekklister. Hvis kommunen får på plass gode rutiner og rapporteringssystemer, vil dette bidra til en systematisk arbeidsmetodikk som kan minimere fremtidige utfordringer. Det påpekes at meningen med dette samarbeidet ikke er å legge alt ansvaret over på de andre enhetene, men at de tar en delaktig rolle i det brannforebyggende arbeidet. Iverksettelse av tiltak for reduksjon av brannrisiko, skal ikke ta opp for mye tid i forhold til enhetenes tiltenkte arbeidsoppgaver. Arbeidsoppgavene skal være enkle, slik som kontrollering av røykvarsler og brannslukkingsapparat, samt sjekke at brukeren har frie rømningsveier.

Felles for alle enhetene i kommunen, er å ivareta beboernes liv og helse. Dermed må det igjen påpekes viktigheten med godt tverrfaglig samarbeid, som kan redusere sannsynligheten for og konsekvensene av en eventuell brann. I tillegg må alle enhetene forstå, at de som kommune har et felles ansvar for brannforebygging i de kommunale boligene.

8 Referanser

- [1] Norges offentlige utredninger, «Trygg hjemme - Brannsikkerhet for utsatte grupper,» Justis- og beredskapsdepartementet, Oslo, 2012.
- [2] G. Thorsnæs, «Store norske leksikon,» [Internett]. Available: <https://snl.no/Haugesund>. [Funnet 23. 2. 2018].
- [3] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Veiledning til forskrift om brannforebygging,» DSB, 2016.
- [4] M.Rausand & I.Bouwer Utne, Risikoanalyse - teori og metoder, Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 2009.
- [5] T. Aven, W. Røed og H. S. Wiencke, Risikoanalyse - Prinsipper og metoder, med anvendelser, Oslo: Universitetsforlaget, 2008.
- [6] I. K. Lunde, Praktisk krise- og beredskapsledelse, Oslo: Universitetsforlaget, 2014.
- [7] Gassco, Statoil og DNV, Hvitbok - Barriereintegritet, Statoil, 2011.
- [8] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Systematisk sikkerhetsarbeid for bygningseiere,» DSB, Tønsberg, 2017.
- [9] T. Aven, «Store norske leksikon,» [Internett]. Available: <https://snl.no/sårbarhet>. [Funnet 4. 4. 2018].
- [10] Sintef byggforskserien, «520.385 Nødvendig rømningstid ved brann,» Sintef, 2018.
- [11] Direktoratet for byggkvalitet, «Veiledning til byggteknisk forskrift (TEK17),» dibk, 2017.
- [12] Rogaland brann & sikkerhet ANS, «RBS - Aktive- og passive brannsikringstiltak,» [Internett]. Available: http://www.robs.no/side/Prosjektering_bygg. [Funnet 6. 2. 2018].
- [13] B. C. Hagen, Grunnleggende branntenikk, Haugesund: Hagens forlag, 2014.
- [14] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Veileder: Samarbeid mellom kommunale tjenesteytere om brannsikkerhet for risikoutsatte grupper,» DSB, 2017.
- [15] Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, «Brannsikkerhet for risikoutsatte grupper,» DSB, 2014.
- [16] I. H. Pedersen, «Haugesund kommune - Enhet for bolig, bygg og eiendom,» [Internett]. Available: <https://www.haugesund.kommune.no/organisasjon/drift/bolig-bygg-og-eiendom>. [Funnet 6. 2. 2018].
- [17] W. Johnsen, «Haugesund kommune - miljøarbeidertjeneste rusproblematikk,» [Internett]. Available: <https://www.haugesund.kommune.no/organisasjon/helse-og->

omsorg/psykisk-helse-og-rus/1456-miljoarbeidertjeneste-rusproblematikk. [Funnet 6. 2. 2018].

- [18] W. Johansen, «Haugesund kommune - miljøarbeidertjeneste psykiatri,» [Internett]. Available: <https://www.haugesund.kommune.no/organisasjon/helse-og-omsorg/psykisk-helse-og-rus/1453-miljoarbeidertjeneste-psykiatri/7103-miljoarbeidertjeneste-psykiatri>. [Funnet 6. 2. 2018].
- [19] I. H. Pedersen, «Haugesund kommune - Hjemmehjelp,» [Internett]. Available: <https://www.haugesund.kommune.no/tjenester-fra-a-a/1463-tjenester-fra-a-a/284-hjemmehjelp>. [Funnet 6. 2. 2018].
- [20] I. H. Pedersen, «Haugesund kommune - Vedtakskontoret,» [Internett]. Available: <https://www.haugesund.kommune.no/organisasjon/helse-og-omsorg/vedtakskontoret-for-helse-og-omsorgstjenester>. [Funnet 3. 2018].
- [21] K. Sander, «Norges ledende e-læringsportal,» [Internett]. Available: <https://estudie.no/kvalitative-metoder/>. [Funnet 25. 2. 2018].
- [22] Helsedirektoratet, «Forebygging.no en kunnskapsbase for rusforebyggende og helsefremmende arbeid,» [Internett]. Available: <http://www.forebygging.no/en/Ordbok/?sub=2430>. [Funnet 3. 2018].
- [23] OFAS, «Opplysningskonotret for automatiske slokkeanlegg - Sprinkler,» [Internett]. Available: <http://www.slokkeanlegg.no/Slokkeanlegg/Sprinkler>. [Funnet 3. 2018].
- [24] FIRE EATER, «Fire eater - inergen,» [Internett]. Available: <http://www.fire-eater.com/en/product-uk/on-shore-solutions/uk-inergen>. [Funnet 15. 3. 2018].
- [25] Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap, «Sikkerhverdag,» [Internett]. Available: <http://www.sikkerhverdag.no/brann/forebygge-brann/dette-bor-du-vite-om-komfyrvakt/>. [Funnet 3. 2018].
- [26] Gjensidige, «Sikkerhetsbutikken,» [Internett]. Available: <http://www.sikkerhetsbutikken.no/burnblock>. [Funnet 3. 2018].

9 Vedlegg

- Vedlegg 1. Spørsmål til intervjuer
- Vedlegg 2. Svar på spørsmål til intervju

Vedlegg 1. Spørsmål til intervjuer

Driftsavdelingen

1. Hvilke brannsikringstiltak iverksetter dere i de kommunale boligene? Eksempel slökkemidler, alarmer etc.
2. Ved tilsyn av bolig eller ved utskiftning av brukere, hva er typiske feil og mangler i boligene med tanke på brannsikkerhet?
3. Hvordan dokumenterer dere feil og mangler?
4. Hvor ofte utfører dere tilsyn i boligene?
5. Har dere forslag til brannforebyggende tiltak som enkelt kan iverksettes i boligene?

Enhet for rus og psykiatri

1. Er dere klar over hvilke boliger dere besøker som er kommunale boliger?
2. Hvilke hovedoppgaver har dere i henhold til de kommunale boligene.
3. Har dere fokus på brannsikkerhet? Hvis ja, hvordan arbeider dere med dette.
4. Bør det brannforebyggende arbeid være en relevant oppgave for dere i rus og psykiatri? Hvorfor/hvorfor ikke?
5. I hvilken grad anser dere at enheten for rus og psykiatri har ansvar for brannsikkerheten i de kommunale boligene.
6. Hvordan samarbeider dere med andre aktører slik som vedtakskontoret, hjemmetjenesten og brannvesenet.
7. Hvis dere oppdager feil og mangler i boligene, som kan medføre høy brannrisiko, hvordan rapporterer/dokumenterer dere eventuelt dette?
8. Kunne sjekklisten vært interessant for dere i rus og psykiatri for å hjelpe kommunen med det brannforebyggende arbeidet i de kommunale boligene?

Haugesund brann og redning

1. Ved utrykning knyttet til bekymringsmeldinger, hva møter dere i boligene?
2. Hvor ofte får dere bekymringsmeldinger knyttet til de kommunale boligene?
3. Hva mener dere er utfordringene i boligene?
4. Har du forslag til brannforebyggende tiltak som enkelt kan iverksettes i boligene?

Vedtakskontoret

1. Hvilke kriterier ligger til grunn for tildeling av kommunal bolig? Ser dere for eksempel på personers historikk/bakgrunn og økonomi?
2. Hvordan tildeler dere brukere bolig med tanke på dere livssituasjon? For eksempel blir pyromanene eller alvorlig rusavhengige plasseres rundt småbarnsfamilier?
3. Hvordan er tildeling med tanke på en eventuell evakueringssituasjon? Plasseres rullestolbrukere eller bevegelseshemmede i for eksempel 2. etasje?
4. Hvordan dokumenterer dere tildeling av bolig generelt?

5. Har dere en rolle i at all brannsikkerhet er på plass ved tildeling av bolig? Er dere innom boligene før tildeling?

Enhet for bolig, bygg og eiendom

1. Hvilke typer kommunale bolig har dere, herunder også antall boliger?
2. Hvor er de kommunale boligene plassert?
3. Hva ser dere etter ved kjøp av nye framtidige kommunale boliger?
4. Ved salg av kommunale boliger, går pengene til kjøp av nye kommunale boliger?
5. Hvis en rullestolbruker blir plassert i 2.etasje og en bolig i 1.etasje blir ledig, blir brukeren omplassert? Hvis ja, blir dette dokumentert?
6. Er det slik at personer står i kø for å få bolig?
7. Ved kjøp av boliger, ser dere på brannsikkerheten?

Hjemmetjenesten

1. Er dere klar over hvilke boliger dere besøker som er kommunale boliger?
2. Hvilke hovedoppgaver har dere i henhold til de kommunale boligene.
3. Har dere fokus på brannsikkerhet? Hvis ja, hvordan arbeider dere med dette.
4. Har de ansatte i hjemmetjenesten fått opplæring i brannsikkerhet?
5. Bør det brannforebyggende arbeid være en relevant oppgave for dere i hjemmetjenesten? Hvorfor/hvorfor ikke?
6. I hvilken grad anser dere at hjemmetjenesten har ansvar for brannsikkerheten i de kommunale boligene.
7. Hvordan samarbeider dere med andre enheter slik som vedtakskontoret, rus og psykiatri, driftsavdelingen og brannvesenet.
8. Hvis dere oppdager feil og mangler i boligene, som kan medføre høy brannrisiko, hvordan rapporterer/dokumenterer dere eventuelt dette?
9. Kunne sjekklisten vært interessant for dere i hjemmetjenesten for å hjelpe kommunen med det brannforebyggende arbeidet i de kommunale boligene?

Vedlegg 2. Svar på spørsmål til intervju

Driftsavdelingen - Møte 27. februar 2018

1. Hvilke brannsikringstiltak iverksetter dere i de kommunale boligene?

Boligene skal ha røykvarslere, og vi plasserer dem alltid i gang og på soverom. Det er ofte problematisk med plassering i stue og på kjøkken, men ellers plasseres de på hensiktsmessige steder i boligene. Grunnene til at brukerne river røykvarslerne ned er fordi de begynner å pipe ved røyking, matlaging eller dårlig batteri. Vi har et prosjekt som foregår nå (februar 2018) *Aksjon bolig brann*, hvor vi bytter ut alle røykvarslere og batterier i de kommunale boligene. Batteriene byttes ut til å ha en levetid på 10 år, og er avhengig av at brukerne lar de henge oppe.

Alle boligene skal ha brannslukningsapparat, og disse monteres på veggen ved inngangen. Vi holder på å bytte ut pulverapparater med skumapparat, men det er fremdeles mange brukere som har pulverapparat. Det er problemer knyttet til hærverk og salg av slokkeapparatene. Ved utbytting av nye apparater markere vi disse med HBBE (Haugesund bolig, bygg og eiendom), i håp om at salg blir mindre attraktivt. Skumapparater er også mer økonomiske, og gir mindre sekundærskader enn pulverapparater. Mens pulverapparater er spesialavfall etter bruk, kan skumapparatene leveres inn.

2. Ved tilsyn av bolig eller ved utskiftning av brukere, hva er typiske feil og mangler i boligene med tanke på brannsikkerhet?

Typiske mangler i boliger er røykvarslere og brannslukningsapparat. Andre problemer i disse boligene er knyttet til søppel og raserte boliger.

3. Hvordan dokumenterer dere feil og mangler?

Dokumentasjonen har blitt digitalisert. Nylig for et ett og et halvt år siden startet det opp et nytt system for arbeidsordre og dokumentering, IK-bygg. Arbeidsordrene legges inn i systemet av andre etater i kommunen, med en prioriteringsliste fra lav til høy, og varsler oss på driftsavdelingen. Vi kan gjennom IK-bygg følge dialogen til andre fagfolk som gjør arbeid i boligene.

I forkant av nye leietakere tas det bilder av boligen, som kan brukes til dokumentasjon. Bildene er bevis på hvordan boligen så ut før utleie.

Vi på driftsavdelingen har også andre rutiner som ikke bare omhandler brannsikringstiltak rundt i kommunen. Vi har begrenset ressurser, da det er veldig få som arbeider på avdelingen. Som oftest er vi kun 2 personer, med mindre andre parter er innleid.

4. Hvor ofte utfører dere tilsyn i boligene?

I boligene utføres det kontroll på røykvarsler og brannslukningsapparat hvert 5. år. Ellers er vi ikke på tilsyn med mindre vi får inn tilbakemeldinger og varsler fra andre etater.

Det er ikke alltid vi slipper inn i boligene når vi skal utføre tilsyn. I forkant av nye leietakere, sjekker vi alltid at alt av branntiltak er på plass.

5. Har du forslag til brannforebyggende tiltak som enkelt kan iverksettes i boligene?

Samarbeid med hjemmetjenesten og enheten for rus og psykiatri, da de ofte er inne i boligene. De kan hjelpe med å melde ifra om feil og mangler, slik at IK-bygg kan sende oss arbeidsordre. Vi ønsker også et bedre tverrfaglig samarbeid som kan hjelpe med kartlegging, både før IK-bygg systemene er optimale og organiseringen er på plass, og til videre arbeid med brannsikkerheten. Det er også viktig å ha godt samarbeid med enheten for rus og psykiatri, da brukerne føler seg trygge og stoler på dem. De kan også hjelpe oss med å komme inn i boligene, slik at vi kan utføre tilsyn og vedlikehold.

Annet:

Ellers har vi begrensninger og må være forsiktige når vi skal inn i boligene, da vi ikke kjenner brukerne. Vi har ikke noe opplæring i håndtering med personer som gjerne sliter psykisk eller som er ruspåvirket. Ikke alle ønsker besøk av oss. Vi har en regel om å være to personer som utfører arbeid i boligene, slik at vi alltid har en trygg rygg.

Enhet for rus og psykiatri - Møte 27. februar 2018

1. Er dere klar over hvilke boliger dere besøker som er en kommunal bolig?

Ja. De ansatte er klar over hvilke boliger som besøkes som er kommunale boliger.

2. Hvilke hovedoppgaver har dere i henhold til de kommunale boligene.

I forhold til brann, har vi ikke noe rutine på det. Vi har en rutine på hvordan vi skal jobbe i forhold til bo-oppfølging. Da går vi hjem og bistår i forhold til praktisk arbeid hjemme. Vi gjør ikke arbeid for dem, men sammen med brukerne våre. Det er ikke alle som klarer å komme seg ut. Det kan være for eksempel angstproblematikk.

3. Har dere fokus på brannsikkerhet? Hvis ja, hvordan arbeider dere med dette?

Dette går på eget initiativ. Det kommer an på meg som fagperson, og vi mennesker er jo forskjellige. Noen sier at det er brannansvarlig som har ansvar. Vi har ikke noen rutiner nedskrevet og er ikke pålagt til å sjekke dette. Dette er driftsavdelingen som skal sørge for utarbeiding av rutiner på dette.

Våre brukere i aktiv rus får ofte besøk av andre som er aktive. Det er innkreving av penger, og mye styr, og i flere tilfeller fyrer de løs med slukkeapparatene. Dette er ikke bra. Jeg vet av mine kollegaer som arbeider i kommunal bolig, sjekker om brannslukkeapparatene er i orden. De skal henge på veggen, og ikke stå bak en dyng med masse rot. Personlig syns jeg at alle brukerne burde ha et brannslukkingsapparat fastmontert på veggen på soverommet, ved siden av senga. Vi sjekker også at brannvarslerne fungerer. Brannvarslerne er en utfordring, fordi når de piper rives den ned. De rusavhengige i ulik grad klarer ikke alltid å huske at de må skifte batteri eller henge den opp igjen. Det er ikke noe automatikk i utdeling av nye batterier. Jeg personlig har vært hos forsikringssselskapene

og etterspurt batterier. Batteriene har stått fremme på kontorene våre, ellers har vi tatt med til brukerne. De som ikke får oppfølging i hjemmet, men kommer for å hente medisiner hos oss, blir oppfordret til å ta med seg nye batterier til utskifting. Vi har allikevel ikke noen ettersynsplikt på at dette blir gjort, dette skal driftsavdelingen utføre tilsyn på.

4. Bør det brannforebyggende arbeid være en relevant oppgave for dere i enheten rus og psykiatri? Hvorfor/hvorfor ikke?

Jeg personlig syns det, men jeg kan ikke snakke for de andre. For meg er det veldig naturlig å tenke at når jeg kommer til en bruker og ser at ting ikke er på stell, at jeg da ringer evt. driftsavdelingen.

5. I hvilken grad anser dere at enheten for rus og psykiatri har ansvar for brannsikkerheten i de kommunale boligene?

Vi er et kollegiet her og arbeider opp mot bolig, bygg og eiendom og andre parter. Personlig mener jeg at dette er viktig. Jeg tenker at det er naturlig når vi går hjem til brukerne at vi er litt oppmerksom på brannsikkerheten, og kikker gjennom de ulike rommene.

6. Hvordan samarbeider dere med andre aktører slik som vedtakskontoret, hjemmetjenesten, drift og brannvesenet.

Vi samarbeider med vedtakskontoret, da det er de som gir oss arbeid gjennom vedtak. Det blir sendt inn søknader enten fra fagteam rus eller personer selv til vedtakskontoret, videre bestemmes det om personen skal få bo-oppfølging. Hvor ofte brukeren får bo-oppfølging er varierende, det kan for eksempel være fra en til tre dager i uken. Vedtaket kan være lite, for eksempel følge til lege. Det er viktig å bygge god relasjon til brukerne, slik at de føler seg trygge på oss og får godene de har rett på. Hvis det er en bruker som har behov for mer bistand, kontakter jeg vedtakskontoret. Dette går også motsatt vei, dersom brukeren ikke har behov eller ønsker mer bistand.

Vi har godt samarbeid med hjemmetjenesten, blant annet gjennom vårt system Geric. Her kan vi lese det hjemmetjenesten utfører. Her ligger også informasjonsjournalen til brukerne.

Vi har en avtale med driftsavdelingen, men er ikke sikker på om den er nedskrevet. De kan kontakte oss når de skal inn i boligene for å gjøre vedlikehold o.l., slik at vi kan bistå. Enkelte vegrer seg for å slippe folk inn. Gjennom vår relasjon til brukere, kan det være enklere og tryggere for driftsavdeling å slippe inn i boligene.

Vi har ikke tilknytning til brannvesenet her.

7. Hvis dere oppdager feil og mangler i boligene, som kan medføre høy brannrisiko, hvordan rapporterer/dokumenterer dere eventuelt dette?

Vi informere brukere om ting som gjerne må endres for å sikre boligen bedre. Flere av brukerne er ekstreme på å samle, og mange er storrøykere. Det handler om å veilede brukere. Vi skriver i Geric, men jeg pleier å ringe eller sende mail til driftsavdeling.

Hvis dere melder inn til Gericca, går informasjonen videre til de som har ansvar for å fikse dette?

Nei, det gjør jeg ikke. Det er litt for min egen del. Jeg rapporterer funn av feil på branntiltak og markerer datoen. For å forsikre meg om at det blir sjekket, ringer eller mailer jeg driftsavdelingen. I vårt system har vi et mål om at det ikke skal oppstå brann. Vi rapporterer/skriver ned når vi sjekker for eks. brannvarsler, men noen river ned oftere enn andre, da mange er paranoide eller selger den. Dette gir oss en oversikt, og kan enkelt sjekke når det er på tide med ny sjekk. Det er litt tungvint rapporteringssystem her i Haugesund kommune synes jeg. Hvis vi er ute hos en beboer og finner noe feil som vi ikke klarer å fikse selv, kan vi ikke ringe og melde ifra til for eks. snekker i bygg og vedlikehold, vi må melde det inn til IK-bygg. Hadde vært veldig bra hvis alle hadde hatt tilgang til dette, men det er kun noen få utvalgte som har tilgang, hos oss er det fagansvarlig. IK-bygg som er et av bolig, bygg og eiendoms rapporteringssystem, kom for drøyt et halvt år siden. Vi får ikke noen tilbakemeldinger på ting vi melder inn, før vi er ute i boligene til brukerne og ser det selv. Eneste jeg har tilgang til er et akutt nummer, ellers skal egentlig alt gå gjennom IK-bygg. Inntil prosedyrene med et godt rapporteringssystem er på plass, er det viktig at vi hjelper hverandre.

8. Kunne sjekklisten vært interessant for dere i enheten for rus og psykiatri, for å hjelpe kommunen med det brannforebyggende arbeidet med de kommunale boligene?

Jeg syns dette hadde vært veldig bra, og kan ikke tenke meg at mine kollegaer ikke syns det.

Haugesund brannvesen - Møte 1.mars 2018

1. Ved utrykning knyttet til bekymringsmeldinger, hva møter dere i boligene?

Bo-forholdene er ikke bra. De har blant annet ikke fungerende røykvarsler og brannslukkere. Flere er uforsiktige med sigaretter og tobakk, samt røyking på senga. Ved utrykning på bekymringsmelding gir vi dem den generelle informasjonen om brannfarer, og oppfordrer dem til å ringe 110 ved brann. Jeg personlig ønsker et åpnere system der de andre etatene på et vis kan kontakte oss, for eksempel hjemmetjenesten eller enheten for rus og psykiatri når de er ute i boligene.

2. Får dere ofte bekymringsmeldinger/varsler fra naboer knyttet til de kommunale boligene?

Nei. Det virker som om det er en terskel å gå over for å anmelde naboene sine på en måte, og hva skal naboene se etter? Som ofte indikerer rot på utsiden også rot på innsiden. Ellers når vi er ute i de kommunale boligene, ser vi mye feil og mangler på for eksempel røykvarslerne som er montert feil på veggen.

3. Hva mener dere er utfordringene i kommunale boliger?

Beboerne. Når det kommer til byggeforskriften, faller de kommunale boligene under kategorien for vanlig bolig. Boligene er beregnet for oppegående folk, altså risikoklasse 4. Samfunnet har sagt at når du ikke kan ta vare på deg selv, da skal du inn på et sykehjem

eller en institusjon, som tilhører risikoklasse 6. Det er her jeg mener det sviker. En god del av de som bor i kommunale boliger skulle vært plassert i risikoklasse 6, og ikke i risikoklasse 4. Dette kommer vi også til å se når folk skal bo lengre hjemme. Lovverket henger etter, eller så bruker en det ikke rett. I utgangspunktet gjør kommunen ingenting feil, så lenge de har røykvarsler og slukkeutstyr. Det er mye som kan gjøres bra, en kan kartlegge og legge til rette. Ofte tenker jeg at de har gitt dem en bolig i risikoklasse 4 og tak over hodet, men i utgangspunktet er de klar over at brukerne har utfordringer med å komme seg ut. Som sagt tidligere er det en god del som strengt tatt ikke burde vært i en risikoklasse 4 bolig.

Hvem har ansvar for hva? Det er her jeg er på jakt etter er denne forankringen, som burde komme fra toppen av. Vi trenger jo utstyr for å gjøre ting, men alt koster. Alle skal ha tak over hodet. Jeg savner litt hvem som skal si, at hvis brukeren ikke kommer seg ut innenfor eks. 2-3 minutter, burde det ikke vært et krav til direkte varsling? Burde de hatt dette, selv om det ikke er et krav. Det faller på økonomi, hvem skal ta regningen? Gevinstrealisering ved for eks. bruken av direkte varsling fremfor å la en 4 mannsbolig brenne ned, for deretter å bygge den opp igjen. Det er jo en del som bor i kommunale boliger som ikke trenger direkte varsling, men det er det å kartlegge hvem som treng det mest.

Jeg tror nok at alle som sitter i hver sin enhet gjør så godt de kan, de tviler jeg ikke på. Hvor alle enhetene har sine utfordringer å arbeide med.

Det er ikke alle som slipper oss inn. Søppel og samling er også en utfordring, da det er en problematikk med å komme seg ut. Tvangstiltak er vanskelig. Vi kan ikke tvinge folk til å slippe oss inn, eller å rydde opp. Autonomien i Norge står kjempesterkt. Jeg opplever at det er mye snakk rundt temaet, men føler ikke at alt blir tatt hånd om eller gjort noe med.

4. Har du forslag til brannforebyggende tiltak som enkelt kan iverksettes i boligene?

Jeg tenker direkte varsling og vanntåkeanlegg. Angående vanntåkeanlegg kan det hende pårørende ønsker å tilrettelegge at sine kjære har nok sikkerhet, men det er jo mange som ikke har dette nettverket. Igjen er spørsmålet hvor mye ansvar skal kommunen ha, og hvem som skal ta regningen?

Hvor langt skal kommunen ha ansvar, og hvor langt skal de ha ansvar som privatperson. Hjemmetjenesten ønsker ikke så mye ansvar angående brannsikkerhet. Vi i brannvesenet har ansvar, men vi må få beskjed. Dermed savner jeg et godt samarbeidssystem for dette. Vi må også ha midler og penger for å utføre vårt brannforebyggende arbeid.

Egne brannceller hadde vært et godt tiltak, slik at ikke en tredjeperson rammes, i tilfelle en uønsket hendelse. Andre tiltak kan være røykteppe, brannhemmende- spray og madrass. Igjen er spørsmålet om hvem som skal ta regningen. Personer som er uforsiktede med sigaretter og tobakk, kan ha en flaske med vann stående der de i prinsippet pleier å sitte. *Aksjon boligbrann* hjelper med utbytte av røykvarslere og batterier. Ellers ønsker vi å være ute blant folk, gjerne i uniform, slik at vi kan hjelpe med informasjon angående spørsmål om brann og brannsikkerhet.

Vedtakskontoret - Møte 2. mars 2018

1. Hvilke kriterier ligger til grunn for tildeling av kommunal bolig? Ser dere for eksempel på personers historikk/bakgrunn og økonomi?

Vi får beskjed når en bolig er ledig, og tildeler da boligen til den brukeren som er mest egnet etter deres utfordringer, behov, økonomi og ønsker. Vi skal tildele med hensyn til det som er rett for brukeren, og det som er rett i forhold til nabolag. Økonomi er inngangsporten i forhold til det med kommunale boliger. Økonomi og historikken i forhold til det å ivareta et boforhold. Vi ser at det er mange av våre brukere som hadde hatt økonomi til å være på det private markedet. På den andre siden har flere utfordringer i forhold til atferd og historikk, som gjør at det er vanskelig å plassere dem i en privatbolig. Det er det som er utfordringen og har dermed behov for hjelp fra kommunen.

Har dere informasjon om bakgrunnen til brukerne?

Vi prøver å kartlegge det vi kan. Det er klart at hvis du spør en bruker eller en som har søkt om bolig «er du pyroman?», så får vi ikke særlig svar på det. Det er derfor det sitter flere i tildelingsutvalget, som kjenner til mer enn det som kommer frem gjennom dialog. Vi prøver å fange opp mest mulig av brukernes historikk, slik at vi kan tildele dem en egnet bolig.

Deler representantene informasjon om brukeren?

Ja, det de har kjennskap til.

2. Hvordan tildeler dere brukere bolig med tanke på dere livssituasjon? For eksempel blir pyromanene eller alvorlig rusavhengige plasseres rundt småbarnsfamilier?

Vi prøver å tenke på livssituasjon når vi tildeler boliger. Vi prøver å ha litt spisset boliger til noen av brukergruppene, men til ikke alle. Da faller det på hva slags type utfordringer de har, og hvor det da blir best å plassere dem.

3. Hvordan er tildeling med tanke på en eventuell evakueringssituasjon? Plasseres rullestolbrukere eller bevegelseshemmede i for eksempel 2. etasje?

Dette er en del av kartleggingen, herunder hvilke behov brukeren har. Vi prøver å tilrettelegge hvis det er spesielle behov, at de får tilrettelagte boliger. Kjenner vi til at en bruker sitter i rullestol, så plasserer vi dem nødvendigvis ikke i 3 etasje, hvis det ikke er heis.

Hvis dere ikke har ledig bolig i første etasje, plasseres brukeren i andre boliger i en høyere etasje?

Nei, da må brukeren vente til en egnet bolig er ledig.

Hvis dere har en bruker som sitter i rullestol eller senere havner i rullestol, men har bolig i for eks. tredje etasje, blir brukeren tildelt ny bolig ved ledig bolig i første etasje?

Brukeren kan søke om bytte. Vi ville nok ikke tildelt brukeren en bolig i 3. etasje hvis vi var klar over at han/hun satt i rullestol. Det er ikke sikkert at vi er klar over at en bruker havner i rullestol. Brukeren må selv ville bytte bolig, det er ikke sikkert at vi tar kontakt

med mindre vi får beskjed om endret livssituasjon. Vi får ikke vite alt, det er ikke en automatikk. Det er en del brukere som søker om bytte av bolig, til en som er mer tilrettelagt.

4. Hvordan dokumenterer dere tildeling av bolig generelt?

BBE får søknadene til de som søker bolig. Deretter blir dette løftet inn til tildelingsutvalget. Vi samarbeider tett med BBE. Ellers skriver vi referater.

Blir dette sendt videre til noen andre enheter?

Det blir sendt til de som er med i tildelingsutvalget og så blir det arkivert. Dette blir ikke publisert offentlig.

5. Har dere en rolle i at all brannsikkerhet er på plass ved tildeling av bolig? Er dere innom boligene før tildeling?

Driftsoperatørene skal sjekke at alt er på plass i forhold til sikkerhet, slukkeutstyr og røykvarsler. Vi har ikke noe rolle i vedlikehold av boligen eller ved overlevering. Vi er heller ikke ute i boligene før eller imellom tildeling. Det er BBE og driftsavdelingens ansvar, da BBE er eier av boligene.

Enhet for bolig, bygg og eiendom - Møte 2. mars 2018

1. Hvilke typer kommunale bolig har dere, herunder også antall boliger?

Vi har leiligheter, rekkehus og eneboliger. Ut ifra de totalt ca.550 kommunale boligene er ca. 300 av dem boliger, som ikke faller inn under omsorgsboliger.

2. Hvor er de kommunale boligene plassert?

De er plassert litt forskjellige steder, men vi passer på at det ikke blir store opphopninger. Noe opphopning er det nok. Vi har boliger blant annet på Risøy, Bakarøy, sør og nord i byen etc.

Er boligene plassert i familie områder?

Ja, vi har flere boliger som er plassert ved siden av familier. Noen brukere er vanskeligere å plassere enn andre med tanke på nabolag, dette må vi ta hensyn til.

3. Hva ser dere etter ved kjøp av nye framtidige kommunale boliger?

Det kommer litt an på. Vi ser blant annet på størrelsen på boligen. Vi ser også på beliggenheten slik at det ikke blir store opphopninger i samme område, og at områdene ikke blir belastet med masse rus.

Har dere mange boenheter som er i leilighetsblokker?

Vi i kommunen har forkjøpsrett til å kjøpe 10 % av boliger i blokk. Vi eier som regel 10 % i de fleste borettslagene, utenom de nyere borettslagene. Grunnen til dette er at de nyere borettslagene er høye i pris, og vi har ikke råd til eller behov for dette. Vi kan for eks. ikke kjøpe en leilighet til 3 eller 4 millioner. Vi har behov for boliger som har 1 eller 2 soverom,

og som kanskje koster 1,5 eller maks 2 millioner. Vi ser på kvalitet, og vil helst ikke pusse opp med en gang.

4. Ved salg av kommunale boliger, går pengene til kjøp av nye kommunale boliger?

De gjør ikke det pr. i dag. Pengene går inn i kommunens felles økonomi. Vi holder på å lage en eiendomsstrategi, hvor vi legger opp til at pengene vi får ved salg går til investering av nye boliger. Kommunen får 7 millioner i året til å kjøpe bolig og eiendommer, dette går under investeringsbudsjettet til kommunen.

5. Hvis en rullestolbruker blir plassert i 2.etasje og en bolig i 1.etasje blir ledig, blir brukeren omplassert? Hvis ja, blir dette dokumentert?

Hvis vi oppdager at brukers livssituasjon endrer seg, prøver vi å gjøre noe med dette. Vi oppfordrer brukeren til å søke om bytte til ny bolig, men vi kan ikke tvinge folk til å bytte.

Dersom brukeren ikke ønsker å bytte, hva gjør dere da?

Vi kan oppfordre brukeren til å bytte til en mer tilrettelagt bolig, ettersom det er ledig. Som sagt må brukeren selv søke om bytte, dette er hovedregelen. Under spesielle tilfelle må vi kanskje omplassere brukeren. Hvis brukeren nekter å flytte, må vi få dette dokumentert. Vi i kommunen ønsker å dokumentere at vi har foretatt/prøvd å gjøre noe med situasjonen, i tilfelle en uønsket hendelse inntreffer. Brukeren signerer på at han/hun selv har det fulle ansvaret, i tilfelle det skulle skje noe i leiligheten. Hvis vi skal tvinge noen til å flytte, må vi ha namsmenn med. Vi må sende en begjæring om avvikelse. Dette gjør vi i noen tilfeller, men dette gjelder mest de som ikke betaler. Vi kan ikke bare ta oss inn i boligene og kaste ut brukeren. Dette kan vi kun gjøre dersom det er fare for andre liv og helse.

6. Er det slik at personer står i kø for å få bolig?

Personer som ønsker bolig står på en søkerliste. Her kan de stå i ½ år. Hvis de ikke får tildelt bolig innen den tid, må de søke på nytt. Dette får de varsel om.

Er det nok boliger til at hver person som søker får fortløpende?

Nei. Hvis det er en som har søkt for eks. i oktober og en i januar, kan det godt hende at personen som søkte i januar får først. Det kommer litt an på hvilke behov personene har og hvilke boliger som er ledig. Ved en ledig bolig med 3 soverom, setter vi ikke inn en enslig. Da gir vi heller den boligen til en familie.

7. Ved kjøp av boliger, ser dere på brannsikkerheten?

Vi kjøper ofte eldre boliger. Vi gjør ikke noe ytterligere enn det som er godkjent for det året bygningen ble bygd. Vi sjekker at bygningene følger reglene, og det gjør de. Vi vil ikke eie en leilighet i en firemannsbolig. Vi vil heller eie en leilighet i en blokk med 20 leiligheter. Grunnen til dette har litt med de leietakerne vi har. I et lite sameie kan det være mye klager, og det er enklere å forholde seg til et borettslag pga. de er et større organ. Hvis det er kommunen og tre andre eiere i et sameie, kan kommunen bli tvunget til å selge boligen ved mye klager og bråk. Vi ønsker også ha boliger som er robuste til fordel for et gammalt hus,

som er gjort om til en firemannsbolig. I borettslagene er det brannceller mot alle oppganger, men i trehus vil dette ikke være et tilfelle.

Har dere planer om å kjøpe noe eller bygge noe som er litt annerledes?

Det som er vanskelig hvis vi skal bygge noe, er at det tar så lang tid. For det første så må vi finne en passende tomt. Deretter kommer det an på naboer. Hvis vi legger frem at vi skal bygge kommunale boliger, hvor det gjerne vil bo rusmisbrukere, vil vi gjerne få en del naboklager. Dette vi igjen forsinke prosessen. Det er enklere for oss å kjøpe en bolig som enkelt kan bygges om.

Hjemmetjenesten - Møte 13. og 15.mars 2018

1. Er dere klar over hvilke boliger dere besøker som er en kommunal bolig?

Informant 1: Jeg kan ikke svare for alle, men det tror jeg at de vet. Kanskje ikke hvis kommunen har en leilighet i en blokk, da er det ikke sikkert vi vet at dette er en kommunal bolig. Det er ikke det første vi lærer en ny ansatt. Jeg vil tro når de går som vanlig medarbeider at de har kontroll på dette. Vi har et dokumentasjonsprogram slik at vi kan finne det ut.

Informant 2: Det er ikke alltid vi er klar over dette. De ansatte som er oppvokst i områdene er gjerne mer klar over dette, men ellers er det ofte bare helt tilfeldig om vi snapper opp at det er en kommunal bolig. Vi får ikke beskjed om hvilke boliger som er kommunal.

2. Hvilke hovedoppgaver har dere i henhold til de kommunale boligene?

Informant 1: Vi utfører vedtakene som vedtakskontoret sender til oss. Vi gjør alt fra praktisk og personlig bistand. Generelt så hjelper vi brukerne med daglig stell, dusj, frokost, veiledning i spising, handling av mat, rengjøring, legging, tilsyn og medisintdeling.

3. Har dere fokus på brannsikkerhet? Hvis ja, hvordan arbeider dere med dette.

Informant 1: Det vil håper jeg at vi har. Det må sies at vi var flinkere til det før. Da sendte vi inn fire skjemaer til brannvesenet. To av disse var litt enklere og de andre to inneholdt litt mer. Skjemaene gjaldt hver bolig. Noen brukere var litt mer i risikozonen, og dermed fylte vi litt mer ut på skjemaene. Dette krevde litt ressurser av oss, men jeg synes det var greit. Ordningen var avhengig av at brannvesenet fulgte dette opp, og at de kanskje satt inn tiltak der det var aktuelt. Nå er det dessverre ikke så systematisert, men vi er våkne og følger med. Vi har ikke noen direkte systematikk på å sjekke røykvarslere og brannsløkningsapparat akkurat nå, noe vi var flinke til før.

Informant 2: Egentlig ikke. Det er ikke det som er fokuset vårt, vi er hjemmesykepleiere. Ser vi graverende ting, gir vi beskjed og handler etter det, men ellers er vi ikke veldig opptatt av det. For 10 år siden hadde vi egne rutiner på brannsikkerhet en gang i måneden, hvor vi sjekket at brukerne hadde f. eks brannsløkningsapparat og at røykvarslerne virket. Vi fikk også batterier av forsikringselskapene en gang i året. Jeg aner ikke hvorfor de rutineene er

tatt bort. Kanskje det er fordi det ble for mye, vi er ikke lovpålagt dette heller. Tror kanskje det bare var med god vilje at vi gjordet det, og at noen var opptatt av det. Vi hadde en sjekklister, men i dag tror jeg ikke at vi vet om brukene har brannsløkningsapparat i hjemmet og vi aner ikke om røykvarslerne virker. Vi er mest opptatt av brukere som har demens, som ofte glemmer at de har tent lys. Vi prøver å slokke dette og ordner opp før vi går derifra. I enkelte kommunale boliger der det bor eldre folk, hører vi gjerne at det er på tide å bytte batteri ettersom røykvarsleren piper. Av og til må vi jo hjelpe med slike ting, og litt oppfordring. Ofte er det slik at de som bor i kommunal bolig kanskje har dårlig råd, og fokuset er kanskje ikke på brannsløkningsapparat og røykvarslere. Ellers prøver vi å hjelpe så godt det er mulig.

4. Har de ansatte i hjemmetjenesten fått opplæring i brannsikkerhet?

Informant 2: Før var det kurs. Jeg har vært på kurs, men kan ikke huske når jeg var sist. Jeg føler at hjemmetjenesten har gått bort i fra dette, og jeg tror ikke at vi får brannopplæring. Det er lite, men jeg tror vi hadde det for noen år siden.

5. Bør det brannforebyggende arbeid være en relevant oppgave for dere i hjemmetjenesten? Hvorfor/hvorfor ikke?

Informant 2: Jeg syns at vi har mye belastning fra før, og føler det blir en mer belastning. Vi skal utføre helsetjenester, og det er det som skal være fokuset vårt. Dermed mener jeg at brannvesenet, som også er et kommunalt tilbud her i byen, kunne like gjerne utført det. Eller rett og slett pålegge dette til de som leier ut boligene, at de fikk mer ansvar. På den andre siden burde vi nok fått mer brannopplæring, slik at de som går i hjemmet vet hva de skal gjør hvis de skulle oppstå situasjoner. At vi hadde litt kursing på de ansatte. Det bør være bedre rutiner når det gjelder de kommunale boligene. For eksempel var jeg hos en bruker i går, hvor jeg la merke til at det stod møbler i trappeoppgangen. Dette er en brannfelle og et hinder for rømning. Det er mange brannfarer i de kommunale boligene, og det er mye stoffmisbrukere. Dette er en svak gruppe som ikke mange gjør noe med. Jeg syns at utleier burde ta ansvaret og ikke vi i hjemmetjenesten. Hvis vi ser noe, gjør vi jo noe med det. Hører vi noe gjør vi noe med det. Allikevel er det ikke her vi skal ha fokuset, det er helseomsorg vi driver med. Brannsikring er helt nødvendig, det ser vi.

6. I hvilken grad anser dere at hjemmetjenesten har ansvar for brannsikkerheten i de kommunale boligene.

Informant 1: Hovedfokuset vårt er på helseoppgaver etter vedtaket, men vi er våkne og følger med. Før var vi nok mer systematiske, når vi hadde disse skjemaene. Jeg ønsker en årlig gjennomgang med brannvesenet. Invitere brannvesenet inn her til oss for å prate litt om det, kanskje for å øke fokuset litt. Det er nok noe som må litt høyere opp på agendaen, for det har vært litt mindre fokus.

Informant 2: Jeg vil si at hvis vi legger merke til noe, har vi et ansvar. Hvis ikke du gir beskjed fraskriver du deg ansvaret. Er jeg bekymret for en bruker som jeg går jevnlig til, som kanskje var litt demens og tente lys, og som ikke har brannsløkningsapparat, røykvarsler eller mulighet til å komme seg ut, da må vi gjør noe. Ellers er vi medvirkning til at det kan skje noe. Da må det meldes ifra at her kan ikke den personen bo eller kontakte

pårørende. Det er ikke alle som er villig til å gjøre noe med situasjonen, og vi kan jo ikke tvinge dem. De ønsker gjerne å bruke pengene sine på andre ting. Vi må melde dette videre uansett, for det er alvorlig. Utleierne må ha et ansvar, og at vi i hjemmetjenesten ikke blir pålagt å ha ansvaret i tillegg til helsetjenesten. Jeg mener at de har ansvar for å sjekke at boligene er i like god stand, slik den var ved utleie. Hvis de gjør jobben sin, ville mye vært forebygget. Det er mye de får på samvittigheten, hvis det skulle skje noe.

7. Hvordan samarbeider dere med andre enheter slik som vedtakskontoret, rus og psykiatri, driftsavdelingen og brannvesenet.

Informant 1: Vi samarbeider greit med vedtakskontoret, og har god dialog. Før var vi i en samlet enhet med enhet for rus og psykiatri, men vi har ulike oppgaver. Begge bruker Geric, men vi har ikke tilgang til å lese alt som blir rapportert her. Dette har noe med taushetsplikten å gjøre. Hvis noen faller så hender det en sjelden gang at vi ringer til brannvesenet.

Informant 2: Vi jobber sammen med vedtakskontoret, da det er de som oppretter tjenestene, og vi utfører det som de saksbehandler på vedtaket. Når det gjelder brannvesenet har vi ikke noe spesiell dialog annet enn i spesielle tilfeller. Når vi ser noe og melder fra til brannvesenet, bryter vi taushetsplikten, men vi får ryggen fri i spesielle tilfeller. Ellers hjelper de oss med tunge løft av brukere. Når det gjelder enheten for rus og psykiatri har vi felles brukere. Hvis det er noe spesielt, samarbeider vi gjennom dialoger med dem.

8. Hvis dere oppdager feil og mangler i boligene, som kan medføre høy brannrisiko, hvordan rapporterer/dokumenterer dere eventuelt dette?

Informant 1: I utgangspunktet ville vi pratet og veiledet brukeren. Ellers er det opp til brukeren, da det er de som har et leieforhold, eller pårørende.

Hvis dere ser at her var det mangler på manuelt slokkeapparat, er det slik at dere dokumenterer det inn til noen som faktisk kommer å fikser det?

Nå er ikke jeg ute i boligene, og jeg har ikke fått spørsmål knyttet til folk som mangler brannapparat. Hadde en ansatt kommet inn til meg og sagt at en bruker mangler brannapparat, hadde jeg tenkt at dette var noe som måtte fikses ganske kjapt. Dette er ikke noe som en kan vente med i evigheter. Helst få det på plass samme dag, slik hadde jeg tenkt. Vi har IK-bygg som vi kan melde inn til. Dette er nytt og fungerer veldig godt.

Har dere ikke et rapporteringssystem i kommunen?

Hvis det er snakk om en kommunal bolig ville jeg ringt og gitt en melding til BBE, og evt. til brannvesenet hvis dette er nødvendig.

Informant 2: Vi kontakter pårørende og journalfører saker. Utover det så tror jeg ikke at vi har hatt noe slikt i min karriere.

Dere bruker Gericca, blir meldingene videreført?

Ja, vi skriver inn det vi observerer. Meldingene blir fulgt opp internt og vi kontakter pårørende. Flere kan være til fare for seg selv og andre, og i spesielle tilfeller melder vi fra til brannvesenet.

Melder dere inn til IK-bygg?

Nei. Med tanke på røykvarsler eller slukkeutstyr, kontakter vi pårørende. Ellers kan vi evt. ta kontakt med utleier boligen, og høre om det er noe de kan ordne eller om brukeren må fikse det selv. Vi kan ikke styre på med dette, for vi har mange andre oppgaver å utføre. Jeg har meldt inn til IK-bygg i et tilfelle hvor det var brannfeller i trappeoppgang.

Hvis dere legger merke til manglende utstyr, melder dere inn noen plass da?

Nei, for det er slikt de må skaffe selv. Dette har jeg faktisk ikke tenkt. Det kan også hende at de kommunale boligene er pålagt til å ha dette fra før.

9. Kunne sjekklisten vært interessant for dere i hjemmetjenesten for å hjelpe kommunen med det brannforebyggende arbeidet med de kommunale boligene?

Informant 1: Ja, det syns jeg absolutt. Generelt er dette et godt hjelpemiddel. Helt relevant med samarbeid mellom ulike enhetene i kommunen. Det er viktig at hver enhet ser sitt ansvar. Vår opplæring er innenfor helse. Brannsikkerhet er noe som vi lærer på kurs og ellers gjennom erfaringer i livet.

Det må være en systematikk i denne sjekklisten. Vi i hjemmetjenesten har mange oppgaver. Brannforebyggende er jo viktig men misforstå meg rett, men alt må ikke bli lempet over på hjemmetjenesten.

Informant 2: Det er et bra tiltak, men det blir en større belastning i forhold til den jobben vi allerede har. Jeg skjønner at ting blir lettere fulgt opp i kommunen, men vi er en veldig presset tjeneste og ekstra oppgaver er vi ikke så glad i, akkurat nå.

Er dere litt enig i at det kunne vært mer fokus på rutiner og annet som dere hadde før? Ja, ettersom at saker ble fulgt opp før.